

career
енбек

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ КӨЛІК МИНИСТРЛІГІ

**«Көлік логистикасы» бағыты бойынша
САЛАЛЫҚ БІЛІКТІЛІК ШЕҢБЕРІ**

Астана қ., 2024 жыл

МАЗМҰНЫ

1. СБШ паспорты	5
2. Жалпы ережелер	9
3. Саланың ағымдағы жай-күйі	11
4. Саланы талдау	12
5. ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің әрбір түрінің кәсіпорындарында ҰКС бойынша сабақтар мен кәсіптердің негізгі топтарының сипаттамасы және олардың білімі (дипломдар, сертификаттар, куәліктер) және жұмыс тәжірибесі бойынша тиісті біліктіліктері	28
6. Саланың (салалық) кәсіби стандарттарының тізбесі: қолданыстағы және әзірлеуге жоспарланған	35
7. Қорытынды мен ұсыныстар	36
8. Кестелік форматтағы СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы	39

Терминдер, қысқартулар және ұғымдар тізімі

1. Big Data – үлкен көлемдегі және айтарлықтай әртүрліліктегі құрылымдық және құрылымданбаған деректерді өңдеу тәсілдерінің, құралдарының және әдістерінің сериясы.
2. Еңбек қызметінің түрі – кәсіптерді (кәсіптерді/лауазымдарды) кәсіби стандартқа біріктіретін технологиялық процестің бөлінген аяқталған кезеңі.
3. Жүктер – жүктерді тасымалдау қағидаларында белгіленген талаптарға сәйкес тасымалдауға қабылданған мүлік.
4. Білім – адамға нақты кәсіби міндеттерді шешуге мүмкіндік беретін пәндік саланың құрылымдық мәліметтері.
5. Біліктілік – еңбек қызметін жүзеге асыруға құқық беретін еңбек нарығы және одан әрі білім беру мен оқыту үшін игерілген білімнің, іскерліктің және құзыреттіліктің құндылығын тану.
6. Клиент – (жүк жөнелтуші, жүк алушы, жолаушы, жалдаушы) - тасымалдаушымен жасалған шартқа сәйкес, ал аралас тасымалдар кезінде жасалған аралас тасымалдар шартына сәйкес көлікті пайдаланатын жеке немесе заңды тұлға.
7. Құзыреті – кәсіби қызметте тікелей көрінетін және еңбек функцияларын орындау үшін білім мен дағдыларды қолдануға мүмкіндік беретін адамның қабілеті.
8. Ұлттық біліктілік жүйесі (ҰБЖ) – еңбек нарығы тарапынан біліктілікке сұранысты және білім беру жүйесі тарапынан біліктілік ұсынысын реттеу мен келісудің құқықтық және институционалдық құралдары мен тетіктерінің кешені, оның ішінде ақпараттық.
9. ҚР сабақтарының ұлттық жіктеуіші (СҰЖ) – Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын сабақтардың атауларын көрсететін және оларды орындалатын жұмыс түріне сәйкес дағдылардың деңгейі мен мамандануы бойынша жіктейтін стандарттау жөніндегі құжат.
10. Көлік инфрақұрылым ының объектілері – теміржол, трамвай, жеңіл -, монорельсті және ішкі су жолдарын, автомобиль жолдарын, тоннельдерді, эстакадаларды, көпірлерді, вокзалдар мен станцияларды, жолаушыларға қызмет көрсету пункттерін, Метрополитен желілерін, порттарды, порт құралдарын, кеме қатынасы гидротехникалық құрылыстарын, әуеайлақтарды, әуежайларды, көлік-логистикалық орталықтарды, байланыс жүйелерінің объектілерін қамтитын технологиялық кешен, навигация және көлік құралдарының қозғалысын басқару, магистральдық құбыр, сондай-ақ көлік кешенінің жұмыс істеуін қамтамасыз ететін өзге де ғимараттар, құрылыстар, құрылғылар мен жабдықтар.

11.	Салалық біліктілік шеңбері (СБШ)	– салада танылатын сараланған біліктілік деңгейлерінің негіздемелік құрылымы болып табылатын ұлттық біліктілік жүйесінің құрамдас бөлігі (кіші жүйесі).
12.	Кәсіби міндет	– бірлік әрекеттерді орындау үшін функцияны ыдыратуға мүмкіндік беретін еңбек функциясының элементі.
13.	Телематика	– телекоммуникация саласын қамтитын информатика саласы.
14.	Тауарлық-материалдық құндылықтар (ТМҚ)	– бұл кәсіпорынның үздіксіз өндірістік-шаруашылық қызметін қамтамасыз ететін және өндірістік қорлардың, аяқталмаған өндіріс қалдықтары мен дайын өнімнің құнын қамтитын айналым қаражаттарының құрамдас бөлігі.
15.	Қазақстан Республикасының көлігі	– Қазақстан Республикасының аумағында тіркелген теміржол, автомобиль, теңіз, ішкі су, әуе, қалалық рельсті, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан магистральдық құбыр көлігі.
16.	Көлік логистикасы	– тасымалдау процесіне қатысушылардың жүктерді тасымалдаудың (тасымалдаудың) әрбір кезеңінде жүктердің қозғалысына мониторингті қамтитын көліктің әртүрлі түрлерін (теміржол, автомобиль, теңіз, ішкі су, әуе) пайдалана отырып, жүк жөнелтушіден (өндірушіден) жүк алушыға дейін оңтайлы маршрут бойынша тасымалдауды (тасымалдауды) жоспарлау және басқару жөніндегі өзара байланысты іс-қимылдарының жиынтығы.
17.	Көлік-логистика орталығы (КЛО)	– онда орналасқан құрылыстары бар арнайы бөлінген учаскені қамтитын, жүктермен және көлік құралдарымен тасымалдауға ілеспе дайындық, тарату және қорытынды технологиялық операцияларды орындауға, оның ішінде кедендік және шекаралық операцияларды қоса алғанда, қарап тексеруге арналған көлік инфрақұрылымы объектісі.
18.	Көлік-экспедициялық агенттігі	– қызметінің негізгі түрі көлік-экспедициялық қызмет көрсету болып табылатын мамандандырылған ұйым.
19.	Көлік факторы	– тауар бағасындағы көлік компонентін есепке алуды сипаттайтын фактор.
20.	Еңбек функциясы (функциясы)	– бір немесе бірнеше кәсіби міндеттерден тұратын технологиялық процесс кезеңіндегі типтік жұмыс (жұмыс шеңбері).
21.	Білік	– кәсіби тапсырма шеңберінде жеке жеке іс-әрекеттерді физикалық және (немесе) ақыл-оймен орындау қабілеті.

1. СБШ паспорты

Сала

Қазақстан Республикасындағы көлік логистикасы.

«Көлік логистикасы» СБШ «Салалық біліктілік шеңберлерін әзірлеу және (немесе) өзектендіру қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2023 жылғы 14 қыркүйектегі №384 бұйрығы негізінде әзірленді және мақсаттарды, міндеттерді, өндірістік циклды, қызмет түрлерін және ұжымдық бөлудегі рөлін ескере отырып, қызметкерлердің құзыреттеріне қойылатын талаптарды нақтылайды Көлік логистикасы саласындағы еңбек.

Көлік логистикасы әртүрлі көлік түрлері мен көлік инфрақұрылымы өкілдерінің күш-жігерін біртұтас үйлесімді механизм ретінде әрекет ету үшін біріктіруге арналған. Бұл маршруттарды оңтайландыруға, шығындарды азайтуға және тұтынушыларға қызмет көрсетуді жақсартуға мүмкіндік береді.

Жеткізу тізбегін басқару жүйелері және жүктерді бақылауға арналған әртүрлі бағдарламалық қамтамасыз ету сияқты заманауи технологиялар барлық процестердің ашықтығы мен жеделдігін қамтамасыз етуде шешуші рөл атқарады. Көлік тізбегінің барлық қатысушыларының интеграциясы мен ынтымақтастығының арқасында саланың жоғары тиімділігі мен тұрақты дамуына қол жеткізуге болады.

Көлік логистикасы жеке қызмет түрі ретінде бөлінбейді және тек басқа қызмет түрлерімен бірге қарастырылады.

Сурет 1. Көліктік логистиканың функционалдык картасы

Көлік логистикасындағы негізгі және қамтамасыз ететін процестер Қазақстан Республикасының Экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуішінің «Көлік және қоймалау» секциясына жатады (ҚР ҰК 03-2017). Бөлімдер, топтар, сыныптар және ішкі сыныптар №1 кестеде келтірілген.

Кесте 1. «Көлік логистикасы» СБШ экономикалық қызметінің түрлері

Секция	Бөлім	Топ	Сынып	Ішкі сынып
Көлік және қоймалау	49 Құрлық және құбыржол көлігінің қызметі	49.2 Жүк теміржол көлігінің қызметі	49.20 Жүк теміржол көлігінің қызметі	49.20.0 Жүк теміржол көлігінің қызметі
		49.4 Жүк автомобиль көлігінің қызметі және көшу бойынша қызметтер көрсету	49.41 Жүк автомобиль көлігінің қызметі	49.41.0 Жүк автомобиль көлігінің қызметі
	50 Су көлігінің қызметі	50.2 Теңіз және жағалау жүк көлігінің қызметі	50.20 Теңіз және жағалау жүк көлігінің қызметі	50.20.0 Теңіз және жағалау жүк көлігінің қызметі
		50.4 Өзен жүк көлігінің қызметі	50.40 Өзен жүк көлігінің қызметі	50.40.1 Ағаш қорытпасынан басқа өзен жүк көлігінің қызметі
	51 Әуе көлігінің қызметі	51.2 Әуе жүк көлігі мен ғарыш көлігінің қызметі	51.21 Жүк әуе көлігінің қызметі	51.21.1 Кестеге бағынатын жүк әуе көлігінің қызметі
				51.21.2 Кестеге бағынбайтын жүк әуе көлігінің қызметі
	52 Жүктерді сақтау және қосалқы көлік қызметі	52.1 Жүктерді сақтау және сақтау	52.10 Жүктерді сақтау және сақтау	52.10.1 Астықты сақтау және сақтау
				52.10.2 Астық пен мұнайдан басқа азық-түлік емес тауарларды сақтау және сақтау
				52.10.3 Көкөністер мен жемістерден

			басқа азық-түлік тауарларын сақтау және сақтау
			52.10.5 Көкөністер мен жемістерді сақтау және сақтау
	52.2 Көмекші көлік қызметі	52.21 құрлық көлігінің қосалқы қызметі	52.21.3 Терминалдардың қызметі
			52.21.9 Құрлық көлігінің өзге де қосалқы қызметі
		52.24 Жүктерді көліктік өңдеу	52.24.0 Жүктерді көліктік өңдеу
		52.29 Өзге де қосалқы көлік қызметі	52.29.1 Көлік-экспедициялық қызметтер
			52.29.9 Өзге де көліктік-экспедициялық қызмет

Логистикадағы экономикалық қызмет түрлерінің мазмұнына және ОКVED классификациясына сүйене отырып, келесі кәсіби топтар мен кіші топтар бөлінеді (2-кесте).

Кесте 2. Кәсіби топтар мен кіші топтар

№	Кәсіби топтар	Кәсіби кіші топтар
1	Диспетчерлік қызмет	Көлік қозғалысын диспетчерлік басқару
		Қоймадағы диспетчерлік басқару
2	Көлік-логистика орталығын басқару және қызмет көрсету	Көлік-логистика орталығын басқару және қызмет көрсету
3	Жүктерді сақтау және сақтау	Жүктерді сақтау және сақтау
4	Жүктерді көліктік өңдеу	Көлік түріне қарамастан жолаушылардың жүктерін немесе багажын тиеу және түсіру
		Портта тиеу-түсіру жұмыстарын ұйымдастыру

		Кеме және басқа жүктерді тиеу және түсіру
		Темір жол көлігіндегі жүктерді көліктік өңдеу
5	Көлік-экспедициялық қызмет	Көлік-экспедициялық қызметтер
		Теміржол көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер
		Автомобиль көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер
		Су көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер
		Әуе көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер
6	Жеткізу тізбегіндегі жүктерді тасымалдау бойынша логистикалық қызмет	Жеткізу тізбегіндегі жүктерді тасымалдау бойынша логистикалық қызмет
		Суық жеткізу тізбегіне қызмет көрсету
		Көтерме бизнес логистикасы
7	Жолаушылар тасымалы логистикасы	Жолаушылар тасымалы логистикасы
8	Контейнерлік тасымалдау	Контейнерлік тасымалдау
9	Пошта байланысының Көлік логистикасы	Пошта байланысының Көлік логистикасы
10	Оқыту	Оқыту
11	Өндірістік логистика	Өндірістік логистика
12	Сабақтас қызмет	Вагондардың (контейнерлердің) қозғалысымен операция жасау

Кесте 3. ҰКС бойынша шағын және бастауыш топтар

ҰКС бойынша бастауыш топтар	ҰКС бойынша шағын топтар
1210 мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	1210-0 мекемелердің, ұйымдар мен кәсіпорындардың бірінші басшылары
1324 мамандандырылған жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)	1324-0 мамандандырылған жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)
1325 мамандандырылған көлік құралдарының басшылары (басқарушылары) бөлімшелер	1325-1 мамандандырылған көлік құралдарының басшылары (басқарушылары) бөлімшелер (жалпы бейін)

2432 логистика мамандары	2432-0 логистика мамандары
3331 жүктер мен тауарларды кедендік тазарту және сүйемелдеу жөніндегі агенттер	3331-0 жүктер мен тауарларды кедендік тазарту және сүйемелдеу жөніндегі агенттер
3157 құрлық көлігінің диспетчерлері	3157-9 құрлық көлігінің басқа диспетчерлері, т.б.к.
3159 көлік жөніндегі басқа Диспетчерлер және туыстық сабақтардың қызметкерлері, т.б.к.	3159-0 көлік жөніндегі басқа Диспетчерлер және туыстық сабақтардың қызметкерлері, т.б.к.
4321 қоймадағы қызметшілер	4321-0 қоймадағы қызметшілер
4323 көліктегі қызметшілер	4323-9 көліктегі басқа қызметшілер, т.б.к.
5160 пошташылар, курьерлер және басқа да байланысты жұмыскерлер	5160-1 пошта бақылаушылары/Курьерлік қызмет бақылаушылары 5160-2 пошташылар 5160-4 жөнелту қызметінің қызметкерлері 5160-9 басқа пошташылар, курьерлер және басқа да байланысты жұмысшылар, т.б.к.
8300 жылжымалы жабдықтың жүргізушілері мен операторларына супервайзерлер (бригадирлер)	8300-0 жылжымалы жабдықтың жүргізушілері мен операторларына супервайзерлер (бригадирлер)
9333 тиегіштер және біліктілігі жоқ қойма жұмысшылары	9333-9 басқа біліктілігі жоқ қойма жұмысшылары, т.б.к.

2. Жалпы ережелер

Бүгінгі таңда Қазақстанда көлік логистикасы экономиканың жеке саласы болып табылмайды. Өнеркәсіп әртүрлі көлік түрлері мен көлік инфрақұрылымы өкілдерінің күш-жігерін біртұтас үйлесімді механизм ретінде әрекет ету үшін біріктіруге арналған.

Көлік логистикасының миссиясы - жүктің сапасы мен санын белгіленген уақытта және жерде оңтайлы жолмен оңтайлы бағдар бойынша оңтайлы шығындармен сақтай отырып жеткізуді ұйымдастыру.

Саланың көзқарасы. Жаһандану жағдайында көлік логистикасының болашағы қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізумен және барлық процестердің, атап айтқанда баға белгілеудің ашықтығын қамтамасыз етуге, бәсекелестік күресті қатайтуға және ставкаларды төмендетуге, сондай-ақ ірі логистикалық бюджеттермен сараптамалық келісімшарттық логистика сегментін дамытуға әкелетін автоматтандырумен тығыз байланысты.

«Көлік логистикасы» СБШ мақсаты - салада танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасын, экономиканы дамытудың перспективаларын, басымдықтарын және көлік саласын дамыту стратегиясын ескере отырып, ҰБЖ негізінде қолданыстағы біліктіліктерге қойылатын талаптарды тұжырымдау, сондай-ақ салааралық құзыреттер мен сабақтас кәсіп түрлерін (біліктіліктерді) көрсете отырып, біліктілік деңгейлері бойынша кәсіптерді картаға түсіру.

СБШ еңбек нарығын дамытудың жалпы стратегиясын және "көлік логистикасы" саласында кадрлар даярлау жүйесін қалыптастыруға, оның ішінде нақты біліктілік алу, біліктілік деңгейін арттыру, кәсіби біліктілікті тану арқылы еңбек қызметі барысында мансаптық өсудің әртүрлі траекторияларын жоспарлауға бағытталған.

«Көлік логистикасы» СБШ мынадай қағидаттарды ескере отырып әзірленді:

1) саладағы негізгі өнімді анықтау-көлік құралдары мен инфрақұрылымды пайдалана отырып, жүктерді жеткізуді ұйымдастыру бойынша қызметтер көрсету;

2) саланың шекарасын анықтау;

3) еңбек бөлінісі жүйесін анықтау;

4) салада өмір сүру перспективалары мен өзгергіштігін ескере отырып, өзара байланысты кәсіби топтарды және/немесе кіші топтарды анықтау;

5) практикалық тәжірибені ескере отырып Біліктіліктің төменгі деңгейлерінен жоғары деңгейлеріне өту кезінде біліктілікті дамыту траекторияларының сабақтастығы;

6) СБШ талаптарының барлық кәсіби топтарға және / немесе кіші топтарға қолданылуы;

7) біліктілік деңгейлері иерархиясының еңбек бөлінісінің құрылымына және Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесіне сәйкестігі;

8) кәсіби қызмет және экономикалық орындылық параметрлері арқылы СБШ біліктілік деңгейлерін (кіші деңгейлерін) сипаттау;

9) саланың функционалдық картасын жасау арқылы салаға Функционалдық талдау жүргізу;

10) барлық пайдаланушылар үшін біліктілік деңгейлерін сипаттаудың анықтығы және пайдалану ыңғайлылығы.

Қазақстан Республикасының 2023 жылғы 4 шілдедегі №14-VIII ҚРЗ «Кәсіптік біліктіліктер туралы» Заңына сәйкес СБШ ҰКС, ҰБШ, негізінде әзірленеді және орындалатын жұмыстардың күрделілігіне және салада пайдаланылатын білімдердің, іскерліктер мен құзыреттердің сипатына қарай деңгейлер бойынша маманның біліктілігіне қойылатын талаптарды жіктейді.

Өз кезегінде, ҰБШ біліктіліктің сегіз деңгейін қамтиды, бұл Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі «Білім туралы» Заңында айқындалған Еуропалық біліктілік шеңберіне және білім беру деңгейлеріне

сәйкес келеді. Ұсынылған сегіз деңгей ҰБШ-де оқыту нәтижелері түрінде сипатталған.

СБШ мақсаттарды, міндеттерді, өндірістік циклды, қызмет түрлерін және көлік логистикасындағы ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлін ескере отырып, ҰБЖ-ның қызметкерлердің құзыреттеріне қойылатын талаптарын нақтылайды.

3. Саланың (саланың) ағымдағы жай-күйі

Кесте 4. Кәсіби қызметтің түрлері мен кіші түрлерін құрылымдау

ҰБК деңгейі			
7-8	<p style="text-align: center;">1 бөлім. Басқару процестері 1325-1-030 бөлім бастығы (көлікте) 1325-1-036 қызмет бастығы (көлікте) 1210-0-044 бірлестік, кәсіпорын директоры</p>		
2-6	<p style="text-align: center;">3 бөлім. Өндірістік процесті дайындау</p> <p>3.1. Қоймадағы диспетчерлік басқару; 3.2. Көлік қозғалысын басқару; 3.3. Көлікке қарамастан жолаушылардың жүктерін немесе багажын тиеу және түсіру.</p> <p>3157-2-001 автомобиль көлігі диспетчері; 3159-0-002 автоматтандырылған басқару жүйесінің диспетчері; 3159-0-003 жүк диспетчері.</p>	<p style="text-align: center;">2 бөлім. Негізгі өндірістік процестер</p> <p>2.1. Контейнер контейнерлік тасымалдау; 2.2. Пошта байланысының Көлік логистикасы; 2.3. Жеткізу тізбегіндегі жүктерді тасымалдау бойынша логистикалық қызмет; 2.4. Көтерме бизнес логистикасы. 2.5. Көлік-экспедициялық қызметтер; 2.6. Автомобиль көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер; 2.7. Әуе көлігіндегі көліктік-экспедициялық қызметтер; 2.8. Теміржол көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер.</p> <p>2432-0-003 тасымалдауды</p>	<p style="text-align: center;">4 бөлім. Өндірістен кейінгі процестер (сату)</p> <p>4.1. Жүктерді сақтау және сақтау; 4.2. Суық жеткізу тізбегіне қызмет көрсету.</p> <p>1324-0-006-сақтау камерасының меңгерушісі; 1324-0-011-студия меңгерушісі (тасымалдауды ұйымдастыру және қоймалау); 4321-0-006-жүктерді қабылдаушы; 4321-0-014-қойма қызметкері; 4321-0-016-тауарларды жөнелту жөніндегі есепші (қоймада); 9333-4-002-қойманың жұмысшысы.</p>

	ұйымдастыру жөніндегі инженер; 2432-0-006 логист; 2432-0-007 көлік-экспедициялық қызмет саласындағы маман; 2432-0-008 логистика маманы; 2432-0-009 жүктерді кедендік ресімдеу жөніндегі маман; 3331-0-009 жүктерді тасымалдау жөніндегі Экспедитор; 5160-1-001 курьерлік қызметтің бақылаушысы; 5160-1-002 пошта бақылаушысы; 5160-2-001 тасымалдаушы-пошта жеткізушісі; 5160-2-001 пошташы; 5160-4-002 пошта сұрыптаушысы.	
2-4	5. Көмекші процестер 5.1 2432-0-004 тиеу және өткізу жөніндегі инженер; 5.2 2432-0-005 санат маманы; 5.3 5160-9-001 диспетчерлік байланыс операторы; 5.4 5160-9-002 пошта операторы.	

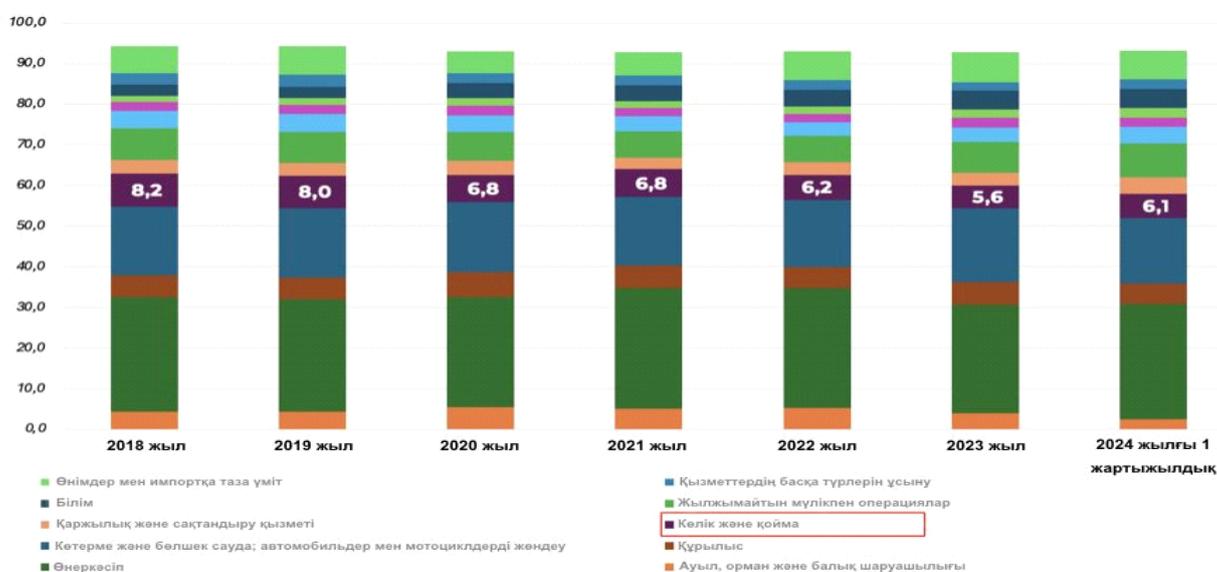
4. Саланы талдау

Көлік жүйесі тәуелсіз Қазақстанның өмірінде маңызды рөл атқарады. Бір жағынан, бұл үлкен аумаққа (2 725 мың км²), халықтың тығыздығының төмендігіне (орта есеппен 6-6,5 адам/км²), шикізат пен өндірістік ресурстардың таралуына байланысты. Мұндай жағдайда көлік-коммуникация кешені (ККК) аумақтық тұтастықты, экономикалық кеңістіктің бірлігін қамтамасыз етеді.

Елдің Еуразия құрлығының орталығында, негізгі Еңбек және капитал нарықтарынан алыс географиялық орналасуы экспорттық-импорттық операциялардағы көлік құрамдас бөлігінің сөзсіз өсуіне және соның салдарынан әлемдік экономикалық жүйеге интеграция қарқынын тежеуге әкеледі. Сонымен қатар, Қазақстанның Еуропаның, шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азияның ауқымды және серпінді дамып келе жатқан нарықтары арасындағы геосаяси жағдайы бұл жағдайды ел аумағына

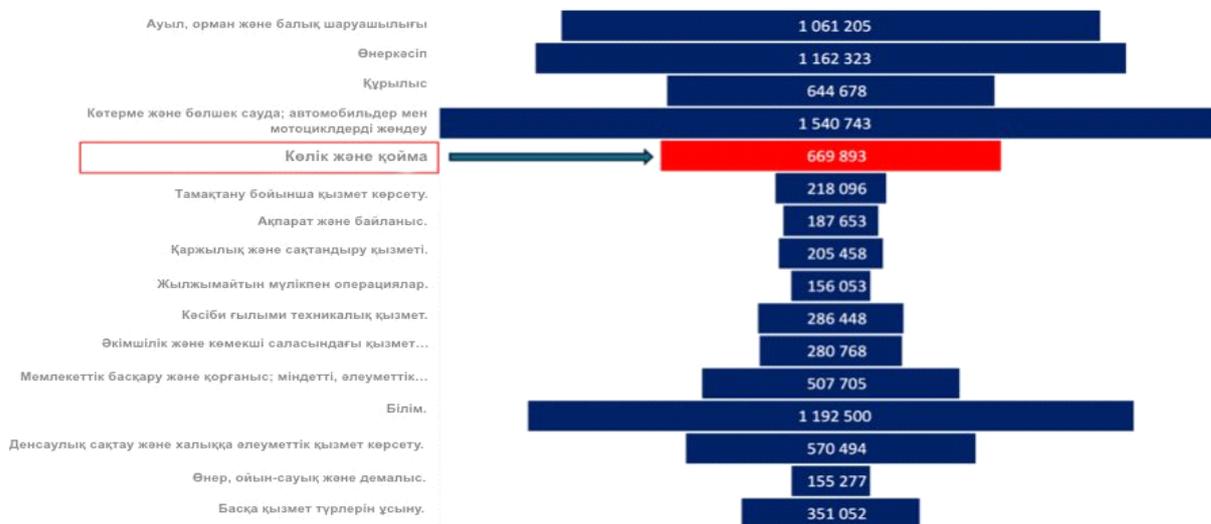
трансконтиненталдық транзитті тарту арқылы ішінара нивелирлеуге қабілетті. Тиімді жүк тасымалы мен логистика Қазақстан экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыруда және әртараптандыруда маңызды рөл атқара алады, импорт пен экспортқа жұмсалатын шығындарды азайтады, осылайша ауқымның өсуі мен өнімділіктің артуы есебінен үнемдеуді қамтамасыз етеді.

2 суреттен көрініп тұрғандай көлік және қойма қызметтеріне сұраныс соңғы жылдары артып келеді және, тиісінше, сала елдің жалпы ішкі өнімінің құрылымында айтарлықтай үлесті алады. Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасында ЖІӨ-нің 6,1% және барлық жұмыс орындарының 7,3% - «Көлік және қоймалау» секторына жатқызуға болады (2 және 3-суреттер).

Сурет 2. ҚР ЖІӨ құрылымы, 2024 (дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

2024 жылғы II-тоқсандағы жағдай бойынша республика бойынша барлығы 9 190,4 мың адам жұмыспен қамтылды, оның ішінде «Көлік және қоймалау» секторында 669,9 мың адам немесе 7,3%. Қарастырылып отырған салада 6 971,1 мың адамның 393,5 мыңға жуығы жалдамалы қызметкерлер, 276,5 мыңы – өз бетінше жұмыспен қамтылғандар болып табылады.

Сурет 3. Экономикалық қызмет түрлері бойынша жұмыспен қамтылған халықтың құрылымы, 2024 ж. (дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

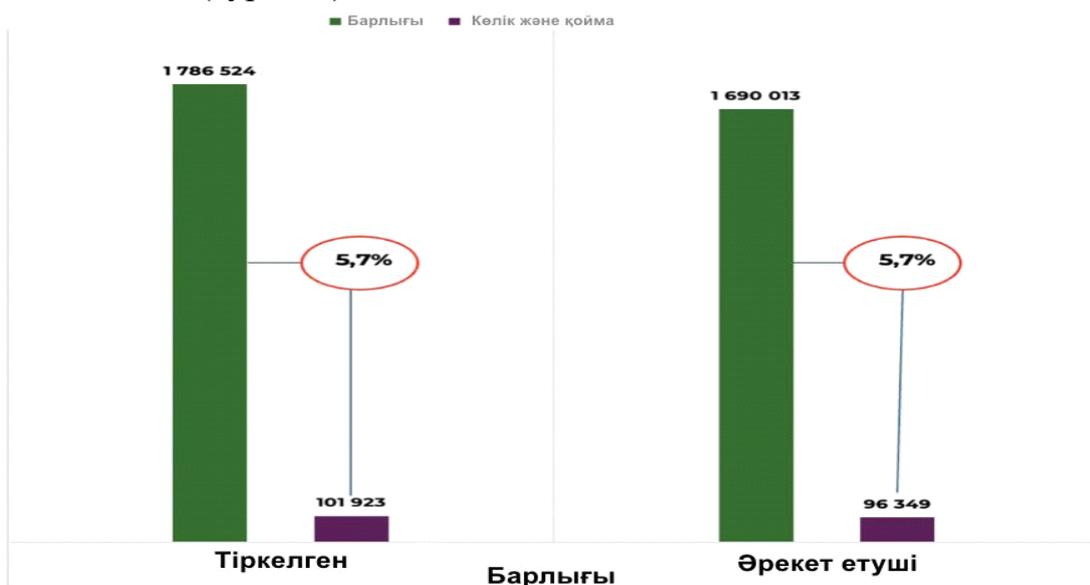
2024 жылдың 1 қазанына Қазақстанда барлығы 539 251 заңды тұлға тіркелген, оның ішінде «Көлік және қоймалау» секторында 22 368 (немесе шамамен 4,5%).

Салада жеке кәсіпкерлік субъектілерінің саны өте көп. Мәселен, 2024 жылдың 9 айының қорытындысы бойынша ҚР-да 1 786 524 ЖК субъектісі тіркелген (жұмыс істеп тұрғандары 1 690 013), оның ішінде «Көлік және қоймаға» 101 923 (жұмыс істеп тұрғандары 96 349) келеді.

Жеке кәсіпкерлік түріндегі ЖК – 101 914, бірлескен кәсіпкерлік – 9.

Бұл ретте жұмыс істеп тұрған жеке кәсіпкерлердің саны тіркелгендерден айтарлықтай ерекшеленбейді – 96 349.

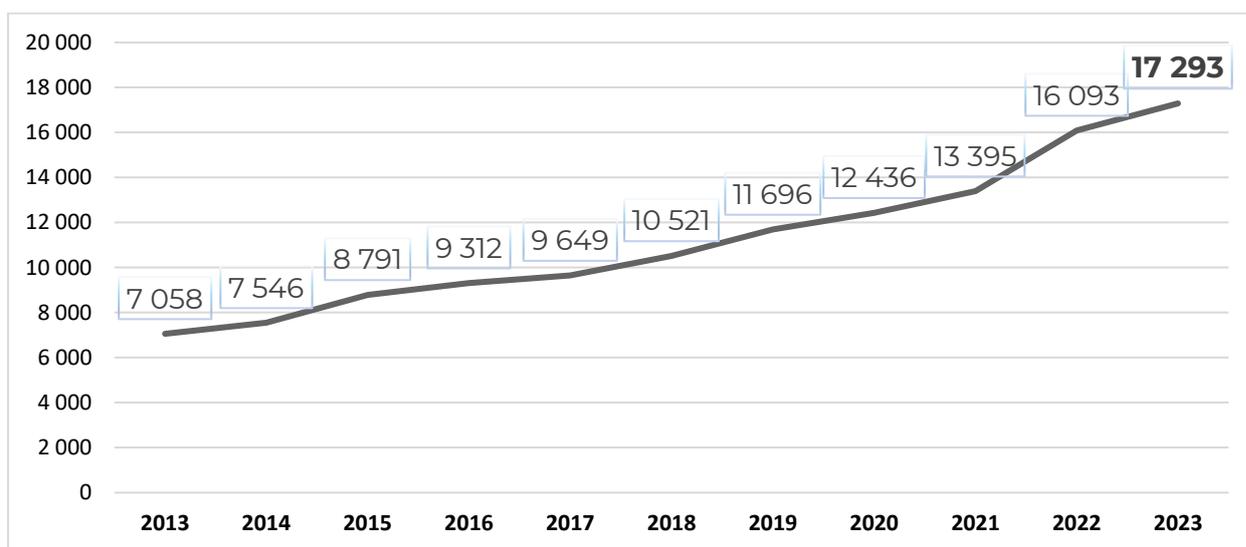
Зерттелетін саладағы ЖК жалпы санының тіркелген және жұмыс істеп тұрғандар бөлінісінде барлық салаларға қатысты салыстырмалы шамасы бір деңгейде – 5,7% (сурет. 4).

Сурет 4. Тіркелген және жұмыс істеп тұрған ЖК субъектілері (дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

«Көлік және қоймалау» саласында Қазақстанда шетелдік заңды тұлғалардың 110 филиалы тіркелген, олардың 68-і 2024 жылғы 1 қазандағы жағдай бойынша әрекет етуші болып саналады.

ҚР СЖЖРА Ұлттық статистика бюросының деректеріне сәйкес, «Көлік және қоймалау» саласындағы ШОБ субъектілері 2024 жылғы 1 шілдеге 2 465 872 млн теңгеге өнім өндірді, бұл 2023 жылғы ұқсас кезеңнің көрсеткішінен 260,7 млн теңгеге артық (+11,8% - ға өсім).

Сурет. 5. ҚР қолданыстағы заңды тұлғаларының саны субъектілері
(дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

Нақты жағдайды талдау аясында саладағы қолданыстағы заңды тұлғалар туралы мәліметтер алынды. Суреттегі берілген диаграммадан, 4 нарықта нақты жұмыс істейтін субъектілердің саны артып келе жатқанын көруге болады (ақпарат соңғы 10 жылда алынған).

Өңірлер бөлінісінде қолданыстағы ЗТ ең көп саны Алматы қаласына (5 760), Астана қаласына (3 087), Қарағанды облысына (923), Алматы облысына (823), Шымкент қаласына (800) және Маңғыстау облысына (736) тиесілі.

Кесте 5. Негізгі жұмыста және білім деңгейінде экономикалық қызмет түрлері бойынша жұмыспен қамтылған халық (дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

	Білімі бар халық, барлығы	Оның ішінде		
		жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім	техникалық және кәсіптік білім беру	бастауыш, негізгі, жалпы орта білім
Жұмыспен қамтылған халық, барлығы	9 190 346	3 864 185	4 768 724	557 437
оның ішінде:				
Ауыл, орман және балық шаруашылығы	1 061 205	200 103	607 832	253 270
Өнеркәсіп	1 162 323	408 754	717 226	36 343

тау-кен өнеркәсібі және карьерлерді қазу	280 059	96 585	178 411	5 063
өңдеу өнеркәсібі	630 824	223 479	384 096	23 249
электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау	157 365	58 030	95 430	3 905
сумен жабдықтау; қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою жөніндегі қызмет	94 075	30 660	59 289	4 126
Құрылыс	644 678	187 102	392 717	64 859
Көтерме және бөлшек сауда; автомобильдер мен мотоциклдерді жөндеу	1 540 743	553 932	915 154	71 657
Көлік және қоймалау	669 893	213 230	444 206	12 457
Тұру және тамақтану қызметтері	218 096	65 568	139 535	12 993
Ақпарат және байланыс	187 653	127 536	59 122	995
Қаржылық және сақтандыру қызметі	205 458	126 242	76 924	2 292
Жылжымайтын мүлікпен операциялар	156 053	87 285	64 801	3 967
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	286 448	174 394	109 178	2 876
Әкімшілік және көмекші қызмет көрсету саласындағы қызмет	280 768	123 506	146 983	10 279
Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру	507 705	328 242	167 820	11 643
Білім	1 192 500	774 378	372 762	45 360
Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету	570 494	276 763	285 149	8 582
Өнер, ойын-сауық және демалыс	155 277	76 115	75 233	3 929
Қызметтердің басқа түрлерін ұсыну	351 052	141 035	194 082	15 935

Ұсынылған кестеге сәйкес, «Көлік және қоймалау» секторы халықты жұмыспен қамту құрылымындағы ең маңызды секторлардың бірі болып табылады. Орта білімі бар қызметкерлердің басым болуы байқалады: (444 206 адам), бұл жұмысқа қажетті дағдылардың сипатын көрсетеді. Техникалық және кәсіптік білімі бар жұмыспен қамтылғандардың пайызы (66,3%) барлық секторлар бойынша орташадан едәуір жоғары (шамамен 52%).

Секторда жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар қызметкерлер (213 230 адам) болса да, олардың үлесі салыстырмалы түрде аз. Жоғары біліммен айналысатындардың пайызы (31,8%) барлық секторлар бойынша орташадан сәл төмен (шамамен 42%).

Соңғы жылдары көлік саласындағы процестерді автоматтандыру үрдісі байқалғанымен, көптеген операциялар әлі де қолмен жасалады, бұл айтарлықтай жұмыс күшін қажет етеді. Білім деңгейі төмен қызметкерлердің

болуы (12 457 адам) біліктілігі төмен көмекші жұмыстарды орындаумен байланысты.

Кесте 6. Негізгі жұмыс және жас бойынша Экономикалық қызмет түрлері бойынша жұмыспен қамтылған халық (дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

	Барлығы	оның ішінде				Анықтама	
		16-28	29-44	45-64	65 және одан жоғары	енбекке қабілетті жаста	енбекке қабілетті жастаң асқан
Жұмыспен қамтылған халық, барлығы	9 190 346	1 785 475	4 387 462	2 900 687	115 895	8 891 537	289 774
оның ішінде:							
Ауыл, орман және балық шаруашылығы	1 061 205	211 614	384 242	420 340	44 814	970 864	95 065
Өнеркәсіп	1 162 323	179 579	570 030	402 923	9 791	1 137 913	29 198
тау-кен өнеркәсібі және карьерлерді қазу	280 059	30 687	144 747	104 135	490	276 553	4 956
өңдеу өнеркәсібі	630 824	112 892	306 786	206 260	4 886	618 106	14 655
электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау	157 365	20 056	74 934	60 433	1 942	153 062	5 875
сумен жабдықтау; қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою жөніндегі қызмет	94 075	15 944	43 563	32 095	2 473	90 192	3 712
Құрылыс	644 678	110 060	328 023	200 095	6 500	630 286	15 348
Көтерме және бөлшек сауда; автомобильдер мен мотоциклдерді жөндеу	1 540 743	330 133	759 005	430 671	20 934	1 480 266	69 118
Көлік және қоймалау	669 893	102 801	331 034	231 865	4 193	657 892	14 118
Тұру және тамақтану қызметтері	218 096	60 918	92 849	63 163	1 166	213 246	4 506
Ақпарат және байланыс	187 653	50 237	89 604	42 598	5 214	180 669	7 926
Қаржылық және сақтандыру қызметі	205 458	49 923	109 471	44 200	1 864	197 579	8 162
Жылжымайтын мүлікпен операциялар	156 053	32 200	80 461	40 663	2 097	149 690	6 059
Кәсіби, ғылыми және техникалық қызмет	286 448	62 438	144 597	74 630	4 783	274 051	14 664
Әкімшілік және көмекші қызмет көрсету саласындағы қызмет	280 768	63 526	126 709	88 594	1 939	270 282	11 796
Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру	507 705	111 282	283 081	111 727	1 615	502 057	8 130
Білім	1 192 500	201 693	570 602	414 421	5 784	1 171 081	34 228
Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету	570 494	98 106	264 472	204 507	3 409	557 245	20 519
Өнер, ойын-сауық және демалыс	155 277	41 689	71 436	41 116	1 036	152 830	3 437
Қызметтердің басқа түрлерін ұсыну	351 052	79 276	181 846	89 174	756	345 586	8 584

6-кестеде негізгі жұмыстағы Экономикалық қызмет түрлері бойынша Қазақстанның жұмыспен қамтылған халқының жас құрамының жалпы ерекшелігі көрсетілген.

«Көлік және қоймалау» секторында 2024 жылғы 1 шілдедегі жағдай бойынша жас топтары бойынша бөлу мынадай түрде қалыптасады:

- **16-28 жас:** 102 801 адам (15.3%), бұл барлық секторлар бойынша орташа үлестен төмен (19.4%);
- **29-44 жас:** 331 034 адам (49.4%), бұл барлық секторлар бойынша орташа үлестен жоғары (47.7%).

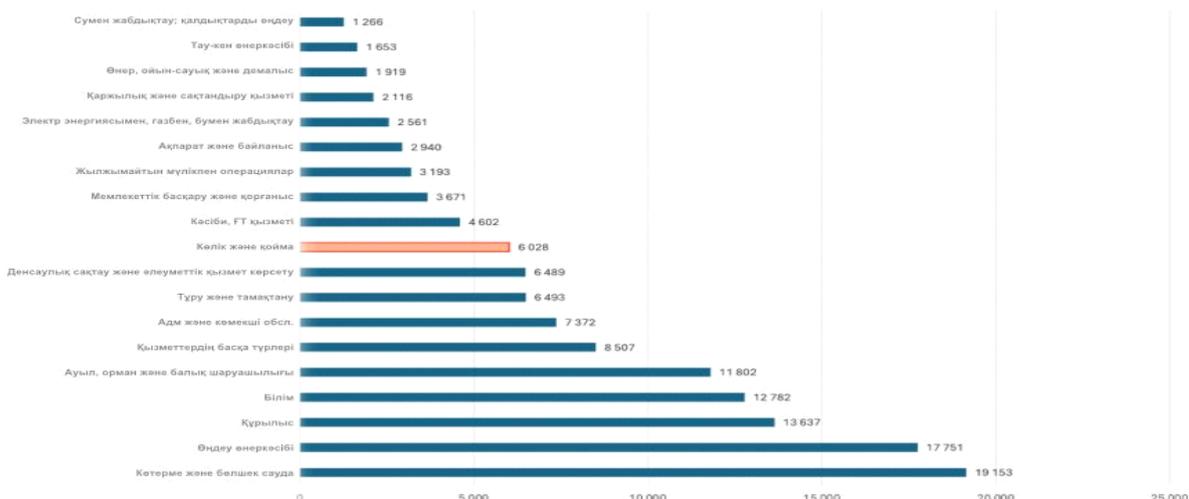
- **45-64 жас:** 231 865 адам (34.6%).
- **65 және одан жоғары:** 4 193 адам (0.6%).

Басқа секторлармен салыстыру «Өнеркәсіп», «Құрылыс» және «Ауыл шаруашылығы, орман және балық шаруашылығы» сияқты салаларда 29-44 және 45-64 жас топтарында жұмыспен қамтудың жоғары деңгейі бар екенін көрсетеді. Бұл еңбек нарығындағы жалпы тенденцияларға байланысты, мұнда осы жас топтары экономикалық белсенді халықтың негізгі бөлігін құрайды.

ҚР «Атамекен» ҰКП-ның 2023-2025 жылдарға арналған экономикалық қызмет түрлері бойынша кадрларға қажеттілікке жүргізген сауалнамасының қорытындысына сәйкес, «Көлік және қоймалау» саласы кадрларға қажеттілікті сезінетін он салаға кірді. Атап айтқанда, талап етілетін қажеттіліктен 134,1 мың абсолютті сандарда 6 028 осы салаға бөлінеді. Бұл ретте ол кадрларға аса мұқтаж салаларға жатпайды.

Уақыт бойынша деректер келесідей бөлінеді: 2023 ж. - 2 149 адам, 2024 ж. – 1 908 адам және 2025 ж. – 1 971 адам.

СЭҚ бойынша графика 6 суретте көрсетілген.

Сурет 6. Экономика салалары бойынша кадрларға қажеттілік
(дереккөз: ҚР «Атамекен» ҰКП)

ҚР «Атамекен» ҰКП 2024-2026 жылдарға арналған кадрларға қажеттілікті зерттеу бойынша ҚР барлық өңірлеріндегі экономиканың негізгі салаларының кәсіпорындарына сауалнама жүргізу және сауалнама жүргізу арқылы кешенді зерттеу жүргізді. Сауалнама ЕХӘҚМ және «Еңбек ресурстарын дамыту орталығы» АҚ-мен келісілді.

Нәтижелер келесі кестеде келтірілген. Дереккөз: ҚР «Атамекен» ҰКП сайты.

Кесте 7. 2024-2026 жылдарға арналған кадрларға қажеттілікті зерттеу нәтижелері
(дереккөз: ҚР «Атамекен» ҰКП)

	Қысқа мерзімді кезеңге кадрларға қажеттілік, адам (2022)	Қысқа мерзімді кезеңге кадрларға қажеттілік, адам (2023)	Қысқа мерзімді кезеңге кадрларға қажеттілік, адам (2024)	2022 жылға қарай 2023 пайыздық өзгеріс (%)	2023 жылға қарай 2024 пайыздық өзгеріс (%)
Сумен жабдықтау; қалдықтарды жинау, өңдеу және жою, ластануды жою жөніндегі қызмет	1 171	1 266	1 411	8%	11%
Тау-кен өнеркәсібі және карьерлерді қазу	2 140	1 653	1 613	-23%	-2%
Мемлекеттік басқару және қорғаныс; міндетті әлеуметтік қамсыздандыру	933	3 671	3 744	293%	2%
Әкімшілік және көмекші қызмет көрсету саласындағы қызмет	1 282	7 372	2 523	475%	-66%
Үй қызметшісін жалдайтын үй шаруашылықтарының қызметі; үй шаруашылықтарының өз тұтынуы үшін тауарлар мен қызметтерді өндіру жөніндегі қызметі	259	117	40	-55%	-66%
Аумақтан тыс ұйымдар мен органдардың қызметі	-	2	22		1000%
Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету	9 629	6 489	9 600	-33%	48%
Ақпарат және байланыс	3 353	2 940	3 253	-12%	11%
Өнер, ойын-сауық және демалыс	1 600	1 916	1 740	20%	-9%
Өңдеу өнеркәсібі	18 687	17 751	14 714	-5%	-17%
Білім	14 878	12 782	28 546	-14%	123%
Жылжымайтын мүлікпен операциялар	731	3 193	1 702	337%	-47%
Көтерме және бөлшек сауда; автомобильдер мен мотоциклдерді жөндеу	13 018	19 153	11 357	47%	-41%
Қызметтердің басқа түрлерін ұсыну	10 987	8 507	7 875	-23%	-7%
Тұру және тамақтану қызметтерін ұсыну	7 960	6 493	5 244	-18%	-19%
Кәсіби, ғылыми және	1 199	4 602	4 116	284%	-11%

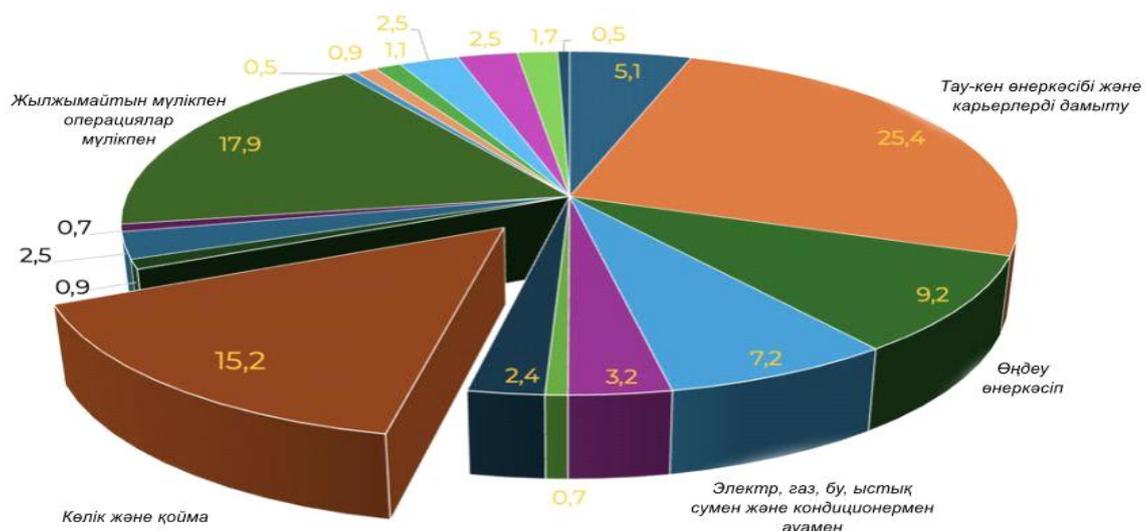
техникалық қызмет					
Ауыл, орман және балық шаруашылығы	14 069	11 802	8 997	-16%	-24%
Электр энергиясымен, газбен, бумен, ыстық сумен және кондиционерленген ауамен жабдықтау	8 704	2 561	6 775	-71%	165%
Құрылыс	15 677	13 637	12 125	-13%	-11%
Көлік және қоймалау	5 716	6 028	3 901	5%	-35%
Қаржылық және сақтандыру қызметі	1 552	2 116	1 258	36%	-41%
Барлығы	133 545	134 051	130 556	0,4%	-3%

Жалпы, 2024 жылғы 9 айдың қорытындысы бойынша 23 саланың тек 7-у ғана жалдау бойынша оң динамика байқалады. Бұл ішінара пандемияның кейбір салаларға (мысалы, көлік және қызмет көрсету) күшті әсер еткендігімен түсіндірілуі мүмкін. Осылайша, Дүниежүзілік банк COVID-тің дамушы елдердің экономикасына ұзақ мерзімді теріс әсерін болжады. Экономиканың 14 саласы бойынша қысқару байқалады (бұл ретте 7 салада 2023 жылы қажеттіліктің артуы), 7 өсім (бұл ретте 4 салада 2023 жылы қажеттіліктің қысқаруы).

2023 жылы Қазақстанда «Көлік және қоймалау» сегментіндегі инвестициялар көлемі едәуір ұлғайып, 2,7 трлн теңгеге жетті немесе 2022 жылға қарағанда 148,8% - ға артық. Қазақстандағы барлық салалар бойынша инвестициялар көлемі 17,7 трлн теңгені құрады. Осылайша, «Көлік және қоймалау» секторына ҚР экономикасына барлық капитал салымдарының 15,2% тартылды.

Салалар ТКМК және инвестициялық тартымдылық бойынша жылжымайтын мүлікпен жасалатын операциялардан кейін үшінші орында (сурет. 6).

2024 жылдың 9 айында қарастырылып отырған саладағы негізгі капиталға инвестициялар 2,1 трлн. құрады (немесе өткен жылдың сәйкес кезеңіне +131,1%).

Сурет 7. Инвестициялардың жалпы көлеміндегі салалардың үлес салмағы, %
(дереккөз: ҚР СЖЖРА ҰСБ)

Қазақстанда сапалы қойма объектілеріне сұраныс артып келеді. Нарыққа жаңа халықаралық ойыншылар шығады, ал қазіргі ойыншылар жылдам қарқынмен онлайн-сатылым көлемін ұлғайтуда, бұл маркетплейстердегі, азық-түлік сатушыларындағы, дистрибьюторлардағы және логистикалық операторлардағы жаңа орындарға ең жоғары қажеттілік.

Қазіргі заманғы сайттардың тапшылығына байланысты көптеген компаниялар қойма логистикасын сервистік провайдерлерге тапсыруда, бұл көбінесе қойманы жалға алуға, қызметкерлерді жалдауға және жабдықты сатып алуға экономикалық тұрғыдан тиімсіз болатын шағын және орта бизнеске деген қажеттіліктен жоғары.

Кросс-ДОК, қайта орау және таңбалауды қоса алғанда, жауапты сақтауға сұраныс 2024 жылдың бірінші жартыжылдығында елдің аймағына байланысты 60-75% - ға өсті.

Нарықта белсенді дамып келе жатқан компаниялар тауарларды сақтауға арналған қоймалардың жетіспеушілігін сезінуде. Мамандар алдағы жылдары осы сегменттегі жағдайдыңубығуын күтуде – қоймаларға сұраныс жаңа алаңдарды енгізу көлемінен жеті есе асады және 700 мың шаршы метрді құрайды.

NF Group консалтингтік компаниясының деректеріне сәйкес, 2023 жылдың III тоқсанындағы жағдай бойынша Қазақстанның сапалы қойма жылжымайтын мүлігінің жалпы көлемі 1,3 млн шаршы метрді құрайды, оның 51% – ы А класындағы алаңға, 48% - ы В класындағы алаңға тиесілі, сапалы қоймалардың 72% – ы Алматыда, 22% - ы Астанада және алаңдардың тек 5% - ы шоғырланған елдің басқа қалаларында орналасқан (IBC Real Estate мәліметтері бойынша).

IBC Real Estate деректері бойынша Қазақстанның бір тұрғынына 0,07 шаршы метр қойма тиесілі. Салыстыру үшін, Ресейде бұл көрсеткіш бір адамға 0,32 шаршы метрді құрайды.

NF Group бағалауы бойынша, орта мерзімді перспективада (таяудағы 2-3 жыл) Қазақстанда әзірлеушілер жаңа қоймаларды азырақ пайдалануға береді – барлығы 102 мың шаршы метр, ал 2023-2025 жылдары сұраныс көлемі 700 мың шаршы метрге жетеді.

Кадр саясатын зерттеуді талдау көрсеткендей, жұмыс тәжірибесі бар мамандар мен кадрларға үлкен сұраныс бар.

Экономика саласындағы сарапшылардың пікірінше, жұмыс қолының тапшылығына NEET буыны сияқты жастар қабаты көп әсер етеді. Бұл аббревиатура *not in Education, Employment, or Training* дегенді білдіреді, ол ағылшын тілінен аударғанда оқымайды, жұмыс істемейді және қайта даярлаудан өтпейді. Мемлекеттің жұмыспен қамту немесе оқыту бағдарламаларын пайдалану туралы ұсынысына осындай жастардың өкілдері өздерін іздейді немесе олар үшін тартымды ештеңе жоқ деп жауап береді.

ҚР аспирантурасының БНС деректері бойынша, Қазақстанда жастар республика халқының 20% - ы құрайды, олардың 6,9% - ы NEET¹ санатына жатады. Бұл 15 пен 29 жас аралығындағы 255 мыңнан астам адам. Ұрлық ұрлық және жетіспеушілік проблемалары бар.

ҚР Үкіметі болашақта өнеркәсіп салалары үшін кадрларды жедел қайта даярлау мақсатында жұмыскерлерді қайта даярлау жөніндегі өндірістерде оқу орталықтарын құру тәжірибесін кеңейтуді жоспарлап отыр.

Сарапшылар, кәсіпорындар мен жоғары оқу орындары өндіріске жауапты инженерлердің, дәнекерлеушілердің, токарлардың және басқа да жұмысшы кәсіптердің тапшылығы туралы мәселені жүйелі түрде көтереді. Алайда, станоктан шыққан өнімдер мен тұтынушы арасында қызметкерлердің тапшылығы өндірістегідей өткір болатын қойма бар екенін

есте ұстаған жөн. Бұл жүк айналымын сұрыптауға, жинақтауға және реттеуге жауапты қызметкерлер.

Логистика жөніндегі үйлестіру кеңесінің сауалнамасының нәтижелеріне сәйкес, 2023 жылы компаниялардың 65% – дан астамында қойма үшін, атап айтқанда, қоймашылар мен жинақтаушылар үшін операциялық персонал жетіспейді. Бұл ретте, өнеркәсіп секторында аса өткір тапшылық байқалады (олардың жетіспеушілік туралы жауаптарының саны 77,8% - ы құрады).

Бұл факторлар нарық қатысушыларын жаңа шешімдерді іздеуге итермелейді. Мысалы, сарапшылар WMS (Warehouse Management System) жүйелерін жетілдіруде және қойма жүйелерінде әртүрлі конфигурацияларда роботтандыруды көбірек қолдануда.

Жақында ағымдағы жағдайлар қойманы толық роботтандыруға әкелуі мүмкін екенін жоққа шығаруға болмайды. Атап айтқанда, мысал ретінде

¹ <https://primeminister.kz/ru/news/kategoriya-neet-pravitelstvo-usilivaet-rabotu-po-podderzhke-molodezhi-23771>

Amazon халықаралық сауда корпорациясын алуға болады. Бұл компанияда тапсырыстарды жинау үшін бір уақытта үш-бес Робот түрі жұмыс істейді. 2024 жылы Сиэтлде өткен "болашақты жеткізу" конференциясы кезінде Amazon гуманоидты роботтардың қойма кешендеріне енгізілгенін жариялады. Бұрынғыдан айырмашылығы, олардың көпшілігі тек доңғалақ типті (Робот шаңсорғыштарға ұқсас), заттарды жылжытуға және сөрелерді жылжытуға қабілетті, гуманоидтар орауыштарды алмастыра алады: олардың щеткалары мен саусақтары бар

Осыған байланысты халықаралық және, тиісінше, ішкі нарықтарда қарқынды дамып келе жатқан құзыреттерге қойылатын жаңа кәсіби талаптарды әзірлеуде қолданыстағы талаптарды өзектендіру қажеттілігі туындайды.

ҚР СЖЖРА ҰСБ статистикалық ақпаратқа кәсіптер мен лауазымдар және экономикалық қызмет түрлері бойынша қызметкерлердің орташа айлық атаулы жалақысы. 2018 жылдан бастап Деректер көзі жылына бір рет кезеңділікпен «жалақының құрылымы мен бөлінуі туралы есеп» 2-Т (еңбекақы төлеу) статистикалық нысаны бойынша жүргізілетін кәсіпорындарды біржолғы тексеру болып табылады.

Жалпы, кесте лауазымдар мен көлік қызметіне байланысты жалақы деңгейлеріндегі айтарлықтай айырмашылықтарды көрсетеді. Жоғары білікті мамандар мен басшылар біліктілігі төмен жұмысшыларға қарағанда едәуір көп алады.

Ұйым басшылары барлық санаттар арасында, әсіресе теңіз және жағалау жүк көлігі саласында ең жоғары жалақы алады. Жоғары білікті жұмысшылар (басшылар, мамандар, инженерлер) біліктілігі төмен мамандар мен жұмысшыларға қарағанда айтарлықтай көп ақша табады.

Секторлар арасындағы жалақының айырмашылықтары: ең жоғары жалақы теңіз және жағалау көлігінде, ал ең төменгі жалақы көмекші көлік қызметінде және жүк қоймасында байқалады (8-кесте).

қызметі															
Жүктерді сақтау және қосалқы көлік қызметі	1 073 444	594 399	328 526	386 518	414 345	482 978	308 573	285 670	264 300	302 730	250 014	176 038	307 791	279 423	198 405
Жүктерді сақтау және сақтау	1 009 887	434 107	154 000	432 333	344 364	487 910	-	285 000	-	264 233	125 891	171 693	261 075	116 233	196 914
Көмекші көлік қызметі	1 083 415	602 816	350 116	385 395	424 333	482 522	308 573	285 699	264 300	312 373	263 400	180 318	309 997	318 244	198 894
Пошта және курьерлік қызмет	814 867	228 324	-	-	224 906	209 575	-	-	-	223 453	-	120 000	218 545	-	-
Жалпы пайдалану қызметтерін ұсыну шеңберіндегі почта қызметі	677 507	219 707	-	-	183 829	144 200	-	-	-	187 464	-	-	188 011	-	-
Өзге де пошта және курьерлік қызмет	1 081 005	403 642	-	-	543 250	210 609	-	-	-	248 722	-	120 000	320 308	-	-

Қазақстанның көлік және логистика саласындағы кәсіби сарапшылар тобы² технологиялық эволюциямен байланысты КЛК-ның негізгі трендтері мен перспективалы салалық жобаларын қалыптастырды. Міне, ерекшеленетін негізгі трендтер:

Қазақстандағы КЛК перспективалы салалық жобалары:

1. B2B және B2C жеке цифрлық платформаларын әзірлеу-бизнес пен соңғы тұтынушылар арасындағы өзара әрекеттесуді жақсарту үшін цифрлық шешімдерді дамыту.

2. Шеринг, уберизация және электрондық коммерция мүмкіндіктерін ескере отырып, бизнес тәсілдерін қайта қарау-Uber – ге ұқсас ресурстар мен платформаларды бөлісуді қамтитын жаңа экономикалық модельдерге бейімделу.

3. Кадрлармен жұмыс істеудің жаңа үлгілерін енгізу-персоналды басқару мен дамытудың жаңа әдістері.

4. Its және жалпы цифрлық трафик мониторингін енгізу-трафикті басқару үшін Интеллектуалды көлік жүйелері мен цифрлық технологияларды пайдалану.

5. Баламалы және экотранспорт инфрақұрылымын құру-тұрақты және экологиялық таза көлік шешімдерін дамыту.

6. КО болжамды диагностика құралдарын орнату-көлік құралдарының бұзылуы мен апаттарының алдын алу үшін болжамды аналитиканы пайдалану.

7. 3D басып шығаруды енгізу-қосалқы бөлшектерді өндіру үшін аддитивті технологияларды қолдану.

8. Қойма шаруашылығы мен сервистік жүйелерді автоматтандыру және роботтандыру-автоматтандырылған және роботтандырылған жүйелерді енгізу арқылы тиімділікті арттыру.

КЛК технологиялық эволюциясы:

Білікті кадрлардың тапшылығы және саланың бәсекеге қабілеттілігі мен беделін сақтау қажеттілігі.

Геймификация және тұрақты білім беру қызметкерлердің біліктілігі мен мотивациясын арттыру үшін ойын элементтерін және үздіксіз оқытуды пайдалануды қамтиды.

Ұрпақтар жұмыс күшінің тірегі ретінде, сондықтан еңбек нарығына шығатын және болашақ жұмыс күшінің негізін құрайтын жас ұрпақпен жұмыс істеу ерекшеліктеріне бейімделу керек.

Қашықтықтан жұмыс істеуді насихаттау-қашықтан жұмыс істейтін қызметкерлер санын көбейту және тиісті технологияларды енгізу.

Саладағы үрдістер.

Өндірушілер нарығы өз күштерін логистика саласындағы аутсорсингтің дамуын анықтайтын бейіндік функцияларды орындауда шоғырландыруға тырысады. Аутсорсинг мүмкіндік береді:

² https://www.kazenergy.com/upload/document/atlas/tr_ru.pdf

- логистикалық провайдерлерге бірқатар мәселелер бойынша жауапкершілікті аудару;
- логистикаға байланысты тәуекелдерді азайту;
- туындайтын көптеген мәселелерді шешуге уақыт жұмсамаңыз.

Тиісінше, логистикалық қызмет өзгереді және жетілдіріледі, ол әдетте бес деңгейге жіктеледі³:

1PL - FirstPartyLogistic. Жүк иесі компания өзінің ішкі ресурстарын пайдаланған кезде және логистикалық операцияларды өз бетінше орындаған кезде Инсорсинг немесе автономды логистика: жоспарлау, өз қоймасында сақтау, өз көлігімен тасымалдау және т.б.

2PL – SecondPartyLogistic. Жүк иесі компания мердігерлерді тартқан кезде ішінара логистикалық аутсорсинг. Әдетте бұл бірқатар шектеулі функцияларды орындайтын және тек белгілі бір аймақта жүк тасымалдаумен айналысатын көлік компаниялары.

3PL – ThirdPartyLogistics. Кешенді логистикалық аутсорсинг. Жүк иесі компания жүктерді орау, тасымалдау, сақтау және қадағалау бойынша логистикалық функцияларды аутсорсингке береді. Бірақ жеткізу тізбегін жоспарлау мен басқаруды жүк иесінің өзі жүзеге асырады.

4PL – FourthPartyLogistics. Интеграцияланған логистикалық аутсорсинг. Жүк иесі компания өз қызметіне 4PL операторын біріктіреді, ол сатып алуды оңтайландыруды, логистикалық бизнес-процестерді және жеткізуді жоспарлауды қамтамасыз ету, осылайша шығындарды оңтайландыру мен логистикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету функцияларын алады.

5PL – FifthPartyLogistics. Логистиканың болашағы-виртуалды логистика. Логистикалық нарықтың барлық ойыншылары туралы барлық ақпарат орталықтандырылған бірыңғай ақпараттық кеңістікті қалыптастыру.

Ең үлкен «ескі» 3PL және 4 PL провайдерлері ақпараттық ортаның жаһандануына мүдделі емес, өйткені бұл олардың эксклюзивтілігін жоғалтуға ықпал етеді.

Бүгінгі таңда Қазақстанда 2PL форматындағы қызметтер анағұрлым дамыған, ал сирек – 3PL

Сарапшылар көлік пен логистикаға әсер ететін мегатрендтерді бөліп көрсетеді: жаһандану, e-commerce өсуі, урбанизация және халықтың қартаюы, бұлтты қызметтер, барлығы интернет, big data, мобилділік, жасанды интеллект, роботтандыру, 3D басып шығару.

Мысалы, роттердамдағы контейнер терминалы STS крандарын қашықтан басқаруды пайдаланады. Amazon тауарларды қоймадан жөнелту триміне жеткізу үшін роботтарды пайдаланады.

Егер бұрын 4PL 3PL – ден дамыған болса, бүгінде IT шешімдерін құру арқылы.

³<https://www.lobanov-logist.ru/library/355/57650/>

5PL-көлік бизнесінің жаңа деңгейі: жеткізу желілерін басқару 4PL клиенттерінің (үлкен де, кіші де) жеткізу тізбектеріне бір уақытта кешенді қызмет көрсету. Бизнесінің негізгі құралы-нақты уақыт режимінде бір уақытта миллиондаған логистикалық операцияларды оңтайландыруға және сүйемелдеуге қабілетті қуатты IT жүйесі.

5. ЭҚЖЖ бойынша кәсіптік қызметтің әрбір түрінің кәсіпорындарында ҰКС бойынша сабақтар мен кәсіптердің негізгі топтарының сипаттамасы және олардың білімі (дипломдар, сертификаттар, куәліктер) және жұмыс тәжірибесі бойынша тиісті біліктіліктері

Бір деңгейдегі біліктіліктің екіншісінен сапалы айырмашылығын анықтайтын сабақтардың білімі, дағдылары мен құзыреттіліктерінің сипаттамасы келесі кестелерде көрсетілген.

Кесте 9. «Көлік логистикалық қызмет» бағыты бойынша негізгі кәсіптер мен кәсіптердің сипаттамасы

СБШ деңгейі	СҰЖ бойынша Шифр	СҰЖ бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
7	1323-0	Мамандандырылған құрылыс бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім: Phd докторының біліктілігі көлік немесе логистика саласында айтарлықтай практикалық және басқарушылық жұмыс тәжірибесі	Қайта тиеу кешенінің, жүк порт пунктінің бастығы Өндірістік қайта тиеу кешені, жүк порт пункті бастығының орынбасары
4	1325-1-005	Бас диспетчер (көлікте)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Аға диспетчер, аға қойма менеджері, Тауарларды сақтау және жинақтау жөніндегі Менеджер
3.2	2432-0-005	Санат маманы	Техникалық және кәсіптік білім, практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жалпы орта білім	Қойма менеджері (қойманы басқару жүйесінің менеджері)

			және белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық, практикалық жұмыс тәжірибесі	
3.2	2432-0-006	Логист	Техникалық және кәсіптік білім, практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық, практикалық жұмыс тәжірибесі	Есептегіштер тобының жетекшісі
3.2	2432-0-007	Көлік-экспедициялық қызмет саласындағы маман	Техникалық және кәсіптік білім, практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық, практикалық жұмыс тәжірибесі	Жүк автотасымалдарын сүйемелдеу диспетчері, Кранның операторы (машинисі), Лифт операторы, Жүк тиегіш операторы, Аға қабылдаушы
3.2	2432-0-008	Логистика маманы	Техникалық және кәсіптік білім, практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық, практикалық жұмыс тәжірибесі	Клиенттерге қызмет көрсету жөніндегі маман, қойма меңгерушісі
4	2432-0-009	Жүктерді кедендік ресімдеу жөніндегі маман	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Жүктерді кедендік ресімдеу жөніндегі маман
4	3331-0-002	Жүктерді жеткізу агенті	Техникалық және кәсіптік білім (орта	Агент, Жабдықтау агенті

			буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	
4	3331-0-004	Кедендік және көліктік-экспедиторлық қызмет көрсету жөніндегі Агент	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Кедендік және көліктік-экспедиторлық қызмет көрсету жөніндегі Агент
4	3331-0-007	Көлік экспедиторы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Кедендік және көліктік-экспедиторлық қызмет көрсету жөніндегі Агент
3.2	3331-0-008	Экспедитор	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Экспедитор
3.2	3331-0-009	Жүктерді тасымалдау жөніндегі Экспедитор	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Жүктерді тасымалдау жөніндегі Экспедитор
3.2	3159-0-001	Диспетчер (жалпы профиль)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және	Диспетчер, қойма диспетчері, көліктегі Диспетчер

			практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	
3.1	4322-3-004	Диспетчерлік қызмет операторы	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	Қозғалыс және тиеу-түсіру жұмыстарының диспетчерлік қызметінің операторы
3.2	5160-1-001	Курьерлік қызметтің бақылаушысы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Пошта диспетчері
3.2	5160-1-002	Пошта бақылаушысы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Пошта диспетчері
2	5160-2-001	Тасымалдаушы-пошта жеткізушісі	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Курьер, пошташы, жүргізуші-курьер
2	5160-2-002	Пошташы	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Курьер, пошташы жүргізуші-курьер

2	5160-4-001	Пошта алмасу бойынша жауапты кезекші	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Сұрыптаушы
---	------------	--------------------------------------	---	------------

Кесте 10. «Терминалдық-қойма қызметі» бағыты бойынша сабақтар мен кәсіптердің негізгі түрлерінің сипаттамасы

СБШ деңгейі	ҰКС бойынша шифр	ҰКС бойынша сабақ топтарының атауы	Тиісті кіші деңгейдегі біліктілікке жету жолдары	Ұсынылатын лауазым атаулары
6	1324-0	Мамандандырылған жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары)	Жоғары оқу орнынан кейінгі білім: Phd докторының біліктілігі көлік немесе логистика саласында айтарлықтай практикалық және басқарушылық жұмыс тәжірибесі	Көлік-логистика орталығының басқарушысы Сапа менеджері
5	1324-0-004	База меңгерушісі (ауыстырып тиеу және т. б.)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Операциялық логист Қойма бастығы
5	1324-0-005	База меңгерушісі (ауыстырып тиеу және т. б.)	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Қойма бастығы Ауысым бастығы
5	1324-0-006	Сақтау камерасының меңгерушісі	Техникалық және кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жоғары білім (бакалавриат)	Жеткізуді жоспарлау және сатып алу бойынша жетекші маман Қойма бастығы
4	4321-0-	Тауарды тиеу және	Техникалық және	

	005	Түсіру кезіндегі бақылаушы	кәсіптік білім (орта буын маманы) және практикалық жұмыс тәжірибесі және/немесе белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық	
3.2	1324-0-011	Студия меңгерушісі (тасымалдауды ұйымдастыру және қоймалау)	Техникалық және кәсіптік білім, практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық, практикалық жұмыс тәжірибесі	Қойма меңгерушісі Тауарларды қабылдау және беру жөніндегі маман
3.2	1324-0-012	Қойма меңгерушісі (тасымалдауды ұйымдастыру және қоймалау)	Техникалық және кәсіптік білім, практикалық жұмыс тәжірибесі немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша кәсіптік даярлық, практикалық жұмыс тәжірибесі	Қойма меңгерушісі Тауарларды қабылдау және беру жөніндегі маман Қойма менеджері
3.1	4321-0-006	Жүктерді қабылдаушы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Тиеу-түсіру жұмыстары жөніндегі маман
3.1	4321-0-014	Қойма қызметкері	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Қоймашы Электр штабелінің жүргізушісі Механикаландырылған және автоматтандырылған қоймалардың операторы
3.1	4321-0-	Тауарларды жөнелту	Техникалық және	Қойма операторы

	016	жөніндегі есепші (қоймада)	кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	
3.1	4321-0-017	Қойма бойынша есепші	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Қойма операторы
3.1	5160-9-001	Диспетчерлік байланыс операторы	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Қоймадағы диспетчерлік қызмет операторы
3.1	8300-0-004	Коммерциялық тексеру пунктiнiң бригадирi	Техникалық және кәсіптік білім немесе жалпы орта білім және белгіленген бағдарлама бойынша практикалық тәжірибе және/немесе кәсіптік даярлық	Агент коммерциялық
2	5160-4-002	Сұрыптаушы пошта	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Курьер Сұрыптаушы Пошташы
2	9333-4-002	Қойма жұмысшысы	Негізгі орта білім, жұмыс орнында қысқа мерзімді оқыту (брифинг) және / немесе қысқа мерзімді курстар	Тасымалдаушы Жүк көлігінің жүргізушісі

6. Саланың (салалық) кәсіби стандарттарының тізбесі: қолданыстағы және әзірлеуге жоспарланған

2023 жылы ҚР Көлік министрлігі «Атамекен» ҰКП төрағасының м.а. 2023 жылғы 1 қыркүйектегі №136 бұйрығымен бекітілген Көлік логистикасы саласындағы кәсіби стандарттар жобасын өзектендіру бойынша жұмыс жүргізді.

КС тізбесі:

1. Қоймадағы диспетчерлік басқару;
2. Көлік қозғалысын басқару;
3. Контейнер контейнерлік тасымалдау;
4. Жолаушылар тасымалы логистикасы;
5. Жеткізу тізбегіндегі жүктерді тасымалдау бойынша логистикалық қызмет;
6. Көлік түріне қарамастан жолаушылардың жүктерін немесе багажын тиеу және түсіру;
7. Кеме және басқа жүктерді тиеу және түсіру;
8. Өндірістік логистика;
9. Жүктерді сақтау және сақтау;
10. Пошта байланысының Көлік логистикасы;
11. Автомобиль көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер;
12. Әуе көлігіндегі көліктік-экспедициялық қызметтер;
13. Теміржол көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер.

2024 жылғы ақпанда ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі СБШ мен ҚС-ны 2024 жылға өзектендіру жоспарын бекітті.

Көрсетілген жоспарға сәйкес «Көліктік логистика» бағыты бойынша келесі кәсіби стандарттар өзектендірілді:

1. Қоймадағы диспетчерлік басқару;
2. Көлік қозғалысын басқару;
3. Контейнер контейнерлік тасымалдау;
4. Жолаушылар тасымалы логистикасы;
5. Жеткізу тізбегіндегі жүктерді тасымалдау бойынша логистикалық қызмет;
6. Суық жеткізу тізбегіне қызмет көрсету.
7. Көлік түріне қарамастан жолаушылардың жүктерін немесе багажын тиеу және түсіру;
8. Өндірістік логистика;
9. Жүктерді сақтау және сақтау;
10. Пошта байланысының Көлік логистикасы;
11. Көлік-экспедициялық қызметтер;
12. Теміржол көлігіндегі көлік-экспедициялық қызметтер.

7. Қорытынды мен ұсыныстар

СБШ-ны өзектендірудің мақсаты «Көлік логистикасы» саласында танылатын біліктілік деңгейлерінің құрылымдық сипаттамасын тұжырымдау болып табылады.

Ол мамандарды кәсіби даярлау стандарттары мен ҚР Еңбек нарығының талаптарын келісудің маңызды құралы болып табылады. Біліктілік шеңбері жүк тасымалын басқару, логистикалық жоспарлау және процестерді оңтайландыру сияқты көлік логистикасының әртүрлі салаларында кәсіби міндеттерді орындау үшін қажетті құзыреттерді анықтауды қамтамасыз етеді. Осының арқасында қызметкерлер өз біліктілігіне қойылатын талаптарды дәлірек бағдарлай алады, ал жұмыс берушілер өз қызметкерлерінің дайындық деңгейін біле алады. Бұл жұмыс тиімділігін арттыруға және осы саладағы мансапты дамытуға ықпал етеді.

Бұл сонымен қатар жаңа технологиялар мен инновациялар мамандардан заманауи құралдар мен әдістерді тиімді пайдалану үшін терең білім мен дағдыларды талап ететіндігімен байланысты. Автоматтандыруды енгізу, жасанды интеллектті пайдалану және үлкен деректерді талдау логистикалық процестердің ажырамас бөлігіне айналады.

Тиісінше, білім беру мекемелері мен компаниялар қызметкерлерді өзекті білім мен дағдылармен қамтамасыз ету үшін оқыту және біліктілікті арттыру бағдарламаларын бейімдеуі керек. Сонымен қатар, жылдам дамып келе жатқан салада маңыздылығы артып келе жатқан коммуникация және уақытты басқару сияқты жұмсақ дағдыларды дамыту маңызды.

Осылайша, жаңа технологияларды игерудегі үздіксіз оқыту мен икемділік цифрлық трансформация дәуірінде бәсекеге қабілетті болып қалуға ұмтылатын жеке мамандар үшін де, жалпы компаниялар үшін де сәттіліктің негізгі факторларына айналуға.

Еңбек нарығының ағымдағы талаптарына және технологиялық инновацияларға байланысты VI бөлімде көрсетілген көлік логистикасы саласындағы жаңа біліктіліктерге сұраныс пайда болды.

Тұтастай алғанда, жақын болашақта көлік құралдарын, трафикті және логистикалық тізбектерді басқару толығымен цифрлық болады деп болжануда. Қашықтықтан үйлестіру тиісті дағдыларды қажет етеді. Болашақта сала қызметкері дәстүрлі логист, жүргізуші немесе жөндеушіден гөрі IT маманы болады.

Халықаралық нарықтардағы қазіргі тенденцияларға сүйене отырып, саланың болашағын болжай отырып, келесі негізгі трендтерді бөліп көрсетуге болады:

Автоматтандырудың өсуі: Көлік саласындағы процестерді одан әрі автоматтандыру біліктілігі төмен жұмыс орындарының қысқаруына және инженерия, Ақпараттық технологиялар және басқару саласында жоғары білімі бар мамандарға сұраныстың артуына әкелуі мүмкін.

Цифрлық технологияларды дамыту: Көлік логистикасына цифрлық технологияларды енгізу ақпараттық технологиялар және деректерді талдау мамандары үшін жаңа жұмыс орындарын ашуы мүмкін.

Көлікті экологияландыру: Көліктің экологиялық таза түрлеріне көшу көлік саласы қызметкерлерінің жаңа дағдылары мен білімін қажет етуі мүмкін.

Бұдан басқа, салалық сарапшылар әзірлеген ҚР жаңа кәсіптері мен құзыреттерінің Атласында⁴ кәсіптер технологиялық форсайт негізінде әрбір саладағы еңбек нарығын дамыту перспективаларын негізге ала отырып, таяу болашаққа сегменттелген. Атап айтқанда, егер көлік логистикасын қарастыратын болсақ, онда 5-10 жылда цифрлық логистикалық карталарды құрастырушы, көлікті басқару интерфейстерін жобалаушы, пилотсыз трафикті оңтайландырушы, пилотсыз аппараттар паркін қашықтан басқару операторы, цифрлық және эко - логист сияқты құзыреттер пайда болады және өзекті болады.

Сонымен бірге жүргізуші – пилотсыз аппараттар паркін қашықтықтан басқару операторы, диспетчер – зияткерлік диспетчерлеу операторы, қоймашы – цифрлық қойма операторы, экспедитор – зияткерлік көлік экспедициясы операторы, көлік қозғалысы бойынша статистикалық қызметші – ИТЖ талдаушысы сияқты кәсіби қызмет салалары трансформацияға ұшырайтын болады.

Сонымен қатар, еңбек нарығындағы аталған өзгерістер жүк тиеушілер-қойма қызметкерлері, кеден агенттері, жолаушыларды тіркеу агенттері, тексеру агенттері, паспорттық бақылау мамандары, жүк пен багажды қабылдап-тапсырушылар, жүк қабылдағыштар, таразылар, тауарды тиеу және түсіру кезінде бақылаушылар, есепке алушылар (қойма агенттері, багаж агенттері) сияқты бірқатар мамандықтарға сұраныстың төмендеуіне немесе жойылуына әкеп соғады. тиеу/жөнелту және т.б.).

Сонымен қатар, интеграцияны тереңдету жағдайында, бірінші кезекте, ЕАЭО шеңберінде Одаққа мүше мемлекеттерде сабақтардың салыстырмалы тізбелері мен біліктілік жүйелері қолданылуы тиіс. Бұл тұрғыда ЕАЭО бойынша әріптес мемлекеттердің Еңбек нарығының пайымы қызығушылық тудырады. Мәселен, Ресей Федерациясында әзірленген жаңа кәсіптер Атласына сәйкес алдағы 15-20 жылдағы перспективалы кәсіптерге мыналар жатады:

1. Кросс-логистика операторы. Құзыретіне жүктерді жеткізудің және адамдарды әртүрлі көлік түрлерімен жылжытудың оңтайлы әдісін таңдау, әртүрлі көлік түрлерінің желісі арқылы ағындардың қозғалысын бақылау және жөндеу, көлік тораптарының өтімділігін бақылау, Көлік желілерінің ағындарын қайта бөлу кіретін кәсіби маман.

⁴ <https://www.enbek.kz/atlas/about#main-content>

2. Автоматтандырылған көлік жүйелерінің операторы. Роботты көлік желілеріне қызмет көрсетуді, роботты механизмдер мен көлік құралдарына арналған компьютерлік бағдарламалардың конфигурациясын басқаратын маман. Ең алдымен, бұл өздігінен жүретін көліктер туралы.

3. Интеллектуалды басқару жүйелерінің сәулетшісі. Пилотсыз Көлік және көлік ағындарын басқару жүйелері үшін бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлейді, интеллектуалды басқару жүйелерін бақылайды.

Көрсетілген тізімге пилотсыз аппараттардың интерфейстерін жобалаушы – пилотсыз аппараттарды басқаруға арналған интерфейстер мен бағдарламалық технологиялық пакетті әзірлеу жөніндегі маман сияқты мамандықты қосуға болады, пилотсыз аппараттардың қамтамасыз ету, навигация және қауіпсіздік жүйелерінің бағдарламалануы мен жұмысына жауап береді (атласта мамандық авиацияға жатқызылған). Дербес маршруттарды әзірлеу және сүйемелдеу үшін онлайн-сервистерді құруға байланысты кәсіптің пайда болуы мүмкін (туризм саласына жатқызылған).

8. Кестелік форматтағы СБШ біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

Кесте 11. «Көлік логистикасы» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰКС сабақтары	СБШ деңгейі	ҰБШ деңгейі	Кезеңдері	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білімі	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1 бөлім. Байланысты басқару процестері							
1210-0 Мекемелердің, ұйымдардың және кәсіпорындардың бірінші басшылары	7	7	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Саланы дамытудың жаңа және күрделі идеяларын сыни талдау, бағалау және синтездеу үшін әртүрлі функционалдық салалардан кең ауқымды практикалық, инновациялық және пәнаралық білімге ие болу	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызметтің нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерді басқару қабілеті. жаңа шешімдер мен тәжірибелерді алуға әкелетін жобаларды бастау, әзірлеу және бейімдеу, іске асыру. кәсіби пікірталастарға	Көшбасшылық Коммуникативтілік Жауапкершілік Ұйымшылдық Әділеттілік Толеранттылық

						ауызша немесе жазбаша түрде қатысыңыз.	
1324-0 мамандандырылған жабдықтау бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары) 1325-1 мамандандырылған көлік бөлімшелерінің басшылары (басқарушылары) (жалпы бейіні)	7	7	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару	Саланы дамытудың жаңа және күрделі идеяларын сыни талдау, бағалау және синтездеу үшін әртүрлі функционалдық салалардан кең ауқымды практикалық, инновациялық және пәнаралық білімге ие болу	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызметтің нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерді басқару қабілеті. жаңа шешімдер мен тәжірибелерді алуға әкелетін жобаларды бастау, әзірлеу және бейімдеу, іске асыру. кәсіби пікірталастарға ауызша немесе жазбаша түрде қатысыңыз.	Көшбасшылық Коммуникативтілік Жауапкершілік Ұйымшылдық Әділеттілік Толеранттылық
1325-1 Мамандандырылған көлік	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру	Басқару	Саланы дамытудың жаңа және күрделі идеяларын сыни	Идеяларды қалыптастыру, инновациялық қызметтің	Көшбасшылық Коммуникативтілік Жауапкершілік Ұйымшылдық

кұралдарының басшылары (басқарушылары) бөлімшелер (жалпы бейін)			және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару		талдау, бағалау және синтездеу үшін әртүрлі функционалдық салалардан кең ауқымды практикалық, инновациялық және пәнаралық білімге ие болу	нәтижелерін болжау, кәсіби және әлеуметтік салада кең ауқымды өзгерістерді жүзеге асыру, күрделі өндірістік және ғылыми процестерді басқару қабілеті. жаңа шешімдер мен тәжірибелерді алуға әкелетін жобаларды бастау, әзірлеу және бейімдеу, іске асыру. кәсіби пікірталастарға ауызша немесе жазбаша түрде қатысыңыз.	Әділеттілік Толеранттылық
2 бөлім. Салалық процестер							
2432-0-003 тасымалдауды ұйымдастыру жөніндегі Инженер	6	6	Кәсіпорынның логистикалық қызметінің (бөлімшесінің) жұмысын ұйымдастыру	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шеше білу. теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық

					мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну. ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	
2432-0-006 Логист	6	6	Жүк және коммерциялық жұмысты ұйымдастыру	Негізгі өндіріс	Кәсіби қызметтің нақты түріндегі тереңдетілген теориялық және практикалық білім (оның ішінде инновациялық). Кәсіби ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау және бағалау. <u>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді:</u> коммерциялық ұсыныс құрылымдары және тасымалдау	Жүктерді тасымалдау маршруттарын, схемаларын және шарттарын анықтау. Жеткізу мөлшерлемелерін, мерзімдерін және құнын есептеу. Баламалы коммерциялық ұсыныстарды құрастыру, келісу және әзірлеу. Клиенттермен байланыста болу	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық

					құнын есептеу әдістемесі. тасымалдау Ережелері: Жалпы, ірі, ауыр және қауіпті жүктер. рұқсат беру жүйесін қолдану және АТС техникалық пайдалану. тарифтеу, жеңілдіктер және тасымалдау жеңілдіктері жүйелері.	және көлік құралдарына тапсырыс беру.	
2432-0-008 логистика маманы	6	6	Жеткізу тізбегінде жүктерді тасымалдауды жоспарлау, ұйымдастыру, бақылау, оңтайлы бағамен сапалы көлік қызметтерін ұсынуды қамтамасыз ету	Основное производств о	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе қызметтің белгілі бір функционалды саласы шеңберіндегі мамандандырылған сипат. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шеше білу. теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және	Командада жұмыс істей білу өз пікірін сенімді және анық жеткізе білу. Сауаттылық жауапкершілік зейінділік аналитикалық ойлау математикалық ойлау дәл есептеу қабілеті

					<p>бетінше іздеу.</p> <p><i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Экспедиторлық қызмет көрсетуге арналған шарттар.</i></p> <p><i>Халықаралық келісімдер мен ұлттық нормативтік актілер.</i></p> <p><i>Көлік-ілеспе құжаттарды ресімдеу ережесі.</i></p> <p><i>Тасымалдауды ұйымдастыру үшін құжаттар тізбесі.</i></p> <p><i>Келіссөздер мен іскерлік хат алмасуға арналған ағылшын тілі.</i></p>	<p>ұсыну. ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру.</p>	
3159-0-003 жүк	6	6	Вагондарды тиеу, түсіру	Негізгі	Теориялық және практикалық	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және	Адалдық, адалдық, ұйымдастырушылы

диспетчері			<p>жөніндегі жұмыс жоспарының орындалуын, вагондар мен бос вагондармен тиеу пункттерінің тәуліктік тоқтап қалуын орындауды қамтамасыз ету. Тапсырма жоспарына сәйкес жүкті түсіру фронттары бойынша тасымалдау.</p>	өндіріс	<p>білімнің кең ауқымы, көбінесе қызметтің белгілі бір функционалды саласы шеңберіндегі мамандандырылған сипат. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу.</p> <p><i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Станция жұмысының технологиялық процесі.</i></p> <p><i>Жүк тиеу ережелері.</i></p> <p><i>"Өндірістік қауіпсіздік саласындағы қызметті ішкі бақылауды ұйымдастыру.</i></p>	<p>оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шеше білу. теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну. ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру.</p>	<p>қ қабілет, тәртіп, жауапкершілік, көп тапсырма режимінде жұмыс істеу қабілеті.</p>
------------	--	--	---	---------	--	---	---

					<p><i>Жүк диспетчерінің лауазымдық нұсқаулығы.</i></p> <p><i>"Оқиғаларды олардың дұрыс себептерін анықтай отырып басқару.</i></p> <p><i>Қауіпті жүктердің жіктеуіші.</i></p>		
2432-0-007 көлік-экспедициялық қызмет саласындағы маман	5	5	Жүктерді тасымалдауды ұйымдастыру саласында қызметтер көрсету	Негізгі өндіріс	<p>Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе қызметтің белгілі бір функционалды саласы шеңберіндегі мамандандырылған сипат. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу</p> <p><i>Атап айтқанда,</i></p>	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шеше білу. теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну. ағымдағы және қорытынды бақылауды,	<p>Практикалық мәселелерді өз бетінше шешу, жағдайды және оның өзгеруін талдау.</p> <p>Кәсіпорынның стратегиясы мен мақсаттарына сәйкес еңбек және оқу қызметін басқару және бақылау.</p> <p>Ұжымдағы топтарды басқару, міндеттер қою,</p>

				<p><i>бірақ шектелмейді: Тасымалдау құнын есептеу әдістемесі.</i></p> <p><i>Тасымалдау түрлері, марируттары және шарттары.</i></p> <p><i>Аралас көлік түрлеріндегі қолданыстағы тарифтеу жүйелері.</i></p> <p><i>Жүктерді тасымалдау кезінде тарифтерді, алымдарды және айыппұлдарды тасымалдау төлемдерін есептеу жүйелері.</i></p> <p><i>Тасымалдауда қолданылатын жылжымалы құрамның негізгі түрлері мен</i></p>	<p>қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру.</p>	<p>проблемалар мен шешімдерді талқылау.</p> <p>Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау.</p>
--	--	--	--	---	---	---

					<i>параметрлері.</i>		
					<i>негізгі халықаралық келісімдердің нормаларын, ұлттық НҚА..</i>		
2432-0-009 жүктерді кедендік ресімдеу жөніндегі маман	4	4	Жүктерді кедендік ресімдеуді жүзеге асыру және жүктердің кедендік шекара арқылы өтуін қамтамасыз ету	Негізгі өндіріс	Еңбек жағдайын, оның мүмкін болатын өзгерістерін және осы өзгерістердің салдарын дербес бағалауды талап ететін практикалық мәселелердің әртүрлі түрлерін шешу үшін кәсіби қызметтің нақты түріндегі білім (практикалық және теориялық). <i><u>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді:</u></i> <i>Экспедицияланатын жүктерді тасымалдау шарттары.</i>	Жұмыс жағдайын және оның мүмкін болатын өзгерістері мен салдарын дербес талдауды талап ететін болжамды жағдайларда кең спектрлі типтік практикалық есептерді шешу дағдысы. Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдай білу. ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жауапкершілік, командада жұмыс істей білу

					<p><i>Экспедицияланатын жүктерді тасымалдау марируттары.</i></p> <p><i>Жүктерді таңбалау және орау ережесі.</i></p> <p><i>Негіздері (Incoterms, көлік құқығы жөніндегі халықаралық конвенциялар, ЕАЭО кеден заңнамасының негіздері).</i></p> <p><i>Еңбекті ұйымдастыру негіздері, ҚР Еңбек туралы заңнамасы, ішкі еңбек тәртібі қағидалары.</i></p>		
5160-1-001 курьерлік қызметтің бақылаушысы	5	5	Процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе қызметтің белгілі	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды қамтитын практикалық мәселелерді шеше білу. теориялық	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық

					бір функционалды саласы шеңберіндегі мамандандырылған сипат. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу	және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну. ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	
5160-1-002 пошта бақылаушысы	3	3.2	Пошта операторының көлік қозғалысын басқару	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім <i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Пошта жөнелтілімдерін тасымалдау, қабылдау, қоймалау, сақтау, жеткізу және</i>	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде белгілі іс-әрекет тәсілдерін тандай білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	Қойылған міндеттерді негізге ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет

					<p><i>сервистік қызметтер көрсету процесін реттейтін нормативтік-құқықтық құжаттар.</i></p> <p><i>Жүктерді тасымалдау ережелері.</i></p> <p><i>Жүргізушілердің еңбегі мен демалысын ұйымдастыру, сондай-ақ тахографтарды қолдану ережелері.</i></p>		
5160-2-001 тасымалдаушы- пошта жеткізушісі	2	2	Пошта жөнелтілімдер ін өңдеу	Негізгі өндіріс	<p>Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім</p> <p><u><i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді:</i></u> <i>Пошта операторының жергілікті нормативтік</i></p>	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу. нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету әдісін таңдаңыз. жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес әрекеттерді түзету	Жауапкершілік, ұқыптылық, дәлдік

					<p><i>актілері.</i></p> <p><i>Пошта байланысы қызметтерін көрсету ережесі.</i></p> <p><i>Халықаралық және шығыс поштаны өңдеу тәртібі.</i></p> <p><i>Контейнерлерді пайдалану және пломбаларды қолдану жөніндегі Нұсқаулық.</i></p> <p><i>Еңбекті қорғау және қауіпсіздік талаптары.</i></p>		
5160-2-001 пошташы	2	2	Жөнелтушілерден пошта жөнелтілімдерін қабылдау, сондай-ақ тіркелетін пошта жөнелтілімдерін, мерзімді баспа басылымдары	Негізгі өндіріс	<p>Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім</p> <p><u><i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді:</i></u> <i>Пошта операторының</i></p>	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу. нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету әдісін таңдаңыз. жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес	Жауапкершілік, ұқыптылық, дәлдік

			н пошта жөнелтілімдерін алғаны туралы хабарламаларды, тіркелетін пошта жөнелтілімдері және пошта ақша аударымдары туралы хабарламаларды жеткізу және тапсыру		<p><i>жергілікті нормативтік актілері.</i></p> <p><i>Пошта байланысы қызметтерін көрсету ережесі.</i></p> <p><i>Халықаралық және шығыс поштаны өңдеу тәртібі.</i></p> <p><i>Контейнерлерді пайдалану және пломбаларды қолдану жөніндегі Нұсқаулық.</i></p> <p><i>Еңбекті қорғау және қауіпсіздік талаптары.</i></p>	әрекеттерді түзету	
3. Дайындық салааралық процестер							
3157-2-001 автомобиль көлігі диспетчері	4	4	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын	Негізгі өндіріс	Кәсіби қызметтің нақты түріндегі тереңдетілген теориялық және практикалық білім (оның ішінде	Құрылымдық бөлімшенің немесе кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу, кәсіби қызметтің	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық өзін өзі

			талдау және реттеу, өзгерістерді басқару		инновациялық). Кәсіби ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау және бағалау.	мақсаттарын дербес анықтау, оларға қол жеткізудің әдістері мен құралдарын таңдау және негіздеу. кәсіби қызметтің белгілі бір түріндегі тәуекелдерді анықтау, бағалау және алдын алу. әр түрлі, соның ішінде инновациялық, тәсілдер мен әдістерді, пәнаралық білімді қолдана отырып, технологиялық немесе әдістемелік сипаттағы мәселелерді шешу	ынталандыру
3159-0-002 автоматтандырылған басқару жүйесінің диспетчері	4	3.2-4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде белгілі іс-әрекет тәсілдерін таңдай	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық

						білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	
4. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
2432-0-005 санатты маман	6	6	Сату көлемін ұлғайту мақсатында сатылатын өнімнің ассортиментін басқару	Қызмет көрсету	<p>Кәсіби қызметтің нақты түріндегі тереңдетілген теориялық және практикалық білім (оның ішінде инновациялық). Кәсіби ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау және бағалау</p> <p><i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Жеткізушілерге факторлық және салыстырмалы талдау жүргізу тәртібі.</i></p> <p><i>Тапсырыстарды қалыптастыру тәсілдері.</i></p>	<p>Құрылымдық бөлімшенің (қызметтің) немесе шағын кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу. кәсіби қызметтің белгілі бір саласына қатысты технологиялық немесе әдістемелік сипаттағы мәселелерді шешу, шешудің әртүрлі тәсілдерін таңдау және таңдау. белгілі бір салада теориялық білімді іс жүзінде қолданыңыз. кәсіпорынның стратегиясы, саясаты және мақсаттары шеңберіндегі еңбек</p>	Жауапкершілік, тәртіп, ұқыптылық

					<p><i>Тауар матрицасы.</i></p> <p><i>Коммерциялық ұсыныстарды, шарттарды жасауға қойылатын талаптар.</i></p> <p><i>Сауда мәселелері бойынша ҚР заңнамасы.</i></p> <p><i>Тауарларды жеткізуді және сақтауды ұйымдастыру ережелері.</i></p>	<p>процестерін басқару және бақылау. өз ойларыңызды жазбаша және ауызша түрде дұрыс және қисынды түрде жасаңыз. Технологиялық процестің компоненттерін әзірлеу, енгізу, бақылау, бағалау және түзету дағдысы.</p>	
5160-9-001 диспетчерлік байланыс операторы	3	3.2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	Қойылған міндеттерді негізге ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық
5160-9-002 пошта байланысы	3	3.2	Процестердің орындалуын	Қызмет көрсету/	Кәсіптік даярлау процесінде және	Қойылған міндеттерді негізге	Қойылған міндеттерді негізге

операторы			реттеу, өзгерістерді басқару	немесе негізгі өндіріс	өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет	ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет
2432-0-004 тиеу және өткізу жөніндегі Инженер	3	3.2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	Қойылған міндеттерді негізге ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет	Сабырлы және шешімді қарым қатынас дағдылары жауапкершілік тәртіп және қатаңдық

Кесте 12. «Терминалдық-қойма қызметі» кәсіби тобындағы біліктілік деңгейлерінің сипаттамасы

ҰБШ сабақтары	СБШ деңгейі	ҰКС деңгейі	Кезеңдері	Ұжымдық еңбек бөлінісіндегі рөлі	Білімі	Дағдылар	Жеке құзыреттер
1 бөлім. Байланысты басқару процестері							
1324-0-022 Басшы (басқарушы) (материалдық-техникалық жабдықтауда және өткізуде)	6	6	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын талдау және реттеу, өзгерістерді басқару	Басқару және ұйымдастыру	Кәсіби қызметтің нақты түріндегі тереңдетілген теориялық және практикалық білім (оның ішінде инновациялық). Кәсіби ақпаратты өз бетінше іздеу, талдау және бағалау	Құрылымдық бөлімшенің (қызметтің) немесе шағын кәсіпорынның қызметін ұйымдастыра және басқара білу. Кәсіби қызметтің белгілі бір саласына қатысты технологиялық немесе әдістемелік сипаттағы мәселелерді шешу, шешудің әртүрлі тәсілдерін таңдау және таңдау. белгілі бір салада теориялық	Тыныштық пен шешімділік. Қарым-қатынас дағдылары. Жауапкершілік. Тәртіп пен қатаңдық.
1324-0-023 басшы (басқарушы) (материалдық-техникалық жабдықтау)							

						білімді іс жүзінде қолданыңыз. кәсіпорынның стратегиясы, саясаты және мақсаттары шеңберіндегі еңбек процестерін басқару және бақылау. өз ойларыңызды жазбаша және ауызша түрде дұрыс және қисынды түрде жасаңыз. Технологиялық процестің компоненттерін әзірлеу, енгізу, бақылау, бағалау және түзету дағдысы	
2 бөлім. Салалық процестер							
1324-0-004 база меңгерушісі (ауыстырып тиеу және т. б.)	5	5	Бастамашылық және жоспарлау, ұйымдастыру және бақылау, процестердің орындалуын	Негізгі өндіріс	Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе белгілі бір функционалды	Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін	Тыныштық пен шешімділік. Қарым-қатынас дағдылары.

<p>1324-0-006 сақтау камерасының меңгерушісі</p> <p>1324-0-012 қойма меңгерушісі (тасымалдауды ұйымдастыру және қоймалау)</p>			<p>талдау және реттеу, өзгерістерді басқару</p>		<p>қызмет саласында мамандандырылған. Кәсіби мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу</p>	<p>практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру</p>	<p>Жауапкершілік. Тәртіп пен қатаңдық</p>
<p>1324-0-005 жүк ауласының меңгерушісі (жүк ауданының бастығы)</p>	<p>5</p>	<p>5</p>	<p>Жиналатын тауарлық- материалдық құндылықтардың сақталуын қамтамасыз ету, қойма есебін жүргізуді, тауарлық-ілеспе құжаттарды</p>	<p>Негізгі өндіріс</p>	<p>Теориялық және практикалық білімнің кең ауқымы, көбінесе қызметтің белгілі бір функционалды саласы шеңберіндегі мамандандырылған сипат. Кәсіби</p>	<p>Шешудің әртүрлі тәсілдерін және оларды таңдауды көздейтін практикалық міндеттерді шеше білу; теориялық</p>	<p>Тәуелсіздік және жауапкершілік. Тәртіптілікқұрылымды мәселелерді шешу. Көп тапсырма.</p>

			<p>ресімдеу тәртібін ұйымдастыру және бақылау</p>	<p>мәселелерді шешу үшін қажетті ақпаратты өз бетінше іздеу</p> <p><i>В атап айтқанда, бірақ шектелмейді:</i> <i>Қойма шаруашылығын ұйымдастыру жөніндегі нормативтік материалдар.</i></p> <p><i>ТМҚ сақтау стандарттары мен шарттары.</i></p> <p><i>Тиеу-түсіру жұмыстарын және қойма ережелерін ұйымдастыру.</i></p> <p><i>Жүктерді тасымалдау, сақтау және қоймаларды жалға алу шарттарының талаптары.</i></p> <p><i>Есептеу техникасын пайдалану</i></p>	<p>және практикалық білімді қолдана отырып, кәсіби мәселелерді шешудің әртүрлі, соның ішінде балама нұсқаларын дербес әзірлеу және ұсыну; қызметті ағымдағы және қорытынды бақылауды, бағалауды және түзетуді жүзеге асыру</p>	
--	--	--	---	---	--	--

					<i>қағидалары және еңбекті қорғау нормалары.</i>		
4321-0-005 тауарды тиеу және Түсіру кезіндегі бақылаушы	4	4	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Негізгі өндіріс	Еңбек жағдайын, оның мүмкін болатын өзгерістерін және осы өзгерістердің салдарын дербес бағалауды талап ететін практикалық міндеттердің әртүрлі түрлерін шешу үшін кәсіби қызметтің нақты түріндегі білім (практикалық және теориялық)	Жұмыс жағдайын және оның мүмкін болатын өзгерістері мен салдарын дербес талдауды талап ететін болжамды жағдайларда кең спектрлі типтік практикалық есептерді шешу дағдысы. Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдай білу. ағымдағы және қорытынды бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	Жағдайды және оның өзгеруін талдауды қажет ететін практикалық мәселелерді шешу үшін тәуелсіз қызмет ету қабілеті. Кәсіпорынның стратегиясы, саясаты мен мақсаттары шеңберіндегі Еңбек және оқу іс-әрекетінің процестерін дербес басқару және бақылау. Адамдардың шағын тобын басқару, міндеттер қою, мәселені талқылау және оларды шешу жолдары. Қорытындыларды дәлелдеу және ақпаратпен сауатты жұмыс жасау

4321-0-014 қойма қызметкері	3	3.2	Тауарларды қоймада өткізу, есепке алу және сақтау процестерін қамтамасыз ету	Негізгі өндіріс	<p>Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім</p> <p><i>В атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Халықаралық сауда терминдері (Incoterms) және шарттық жұмыс негіздері.</i></p> <p><i>Көлік құралдарының, тиеу-түсіру техникасының және жүк тасымалдау технологиясының түрлері.</i></p> <p><i>Контейнерлермен және ірі габаритті жүктермен тасымалдау, сақтау және олармен жұмыс істеу қағидалары.</i></p>	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде белгілі іс-әрекет тәсілдерін таңдай білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	<p>Басшылық қойған міндеттерді өз бетінше шеше білу,</p> <p>Орындаушылық</p> <p>Жауапкершілік</p> <p>Бастама</p> <p>Қарым-қатынас</p>
-----------------------------------	---	-----	---	--------------------	---	--	---

					<i>Тауар-ілесне құжаттаманы ресімдеу және тасымалдарды тарифтеу негіздері.</i>		
4321-0-006 жүктерді қабылдаушы	3	3.1	Тауарларды қоймада өткізу, есепке алу және сақтау процестерін қамтамасыз ету	Негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде белгілі іс-әрекет тәсілдерін таңдай білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	Типтік практикалық міндеттерді шешуде дербестік көрсете отырып, басшылық етудегі қызмет
3. Дайындық салааралық процестер							
4321-0-016 тауарларды жөнелту жөніндегі есепші (қоймада)	3	3.2	Процестердің орындалуын реттеу, өзгерістерді басқару	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде	Қойылған міндеттерді негізге ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет

						белгілі іс-әрекет тәсілдерін таңдай білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	
4321-0-017 қойма бойынша есепші	3	3.2	Қойманы басқару бағдарламалық жасақтамасымен жұмыс	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	<p>Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім</p> <p><i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Қойманы басқаруға арналған арнайы ақпараттық жүйелер.</i></p> <p><i>Кеңсе қосымшалары.</i></p> <p><i>Тауарларды қоймадан жөнелтудің негізгі принциптері.</i></p> <p><i>Логистика</i></p>	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде белгілі іс-әрекет тәсілдерін таңдай білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	Қойылған міндеттерді негізге ала отырып, оның ішінде жекелеген процестерді басқарумен байланысты дербестіктің белгілі бір үлесі бар басшылық етудегі қызмет

					<i>негіздері: қойма, тауар жылжыту және есепке алу принциптері.</i>		
5160-4-002 пошта сұрыптаушысы	2	2		Қызмет көрсету	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Жауапкершілік, ұқыптылық, дәлдік
4. Іргелес және өтпелі көмекші процестер							
5160-9-001 диспетчерлік байланыс операторы	3	3.1	Процестердің орындалуын реттеу	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған базалық, жалпы білім беретін және тәжірибеге бағдарланған кәсіптік білім	Қалыпты жағдайда стандартты бірдей типтегі практикалық есептерді шешу дағдысы. Білім мен практикалық тәжірибе негізінде	Жауапкершілік тәртіп стресске төзімділік икемділік және бейімделу

						белгілі іс-әрекет тәсілдерін таңдай білу, алынған нәтижелерді ескере отырып, қызметті түзету	
8300-0-004 коммерциялық тексеру пунктінің бригадирі	4	4	Қозғалыс қауіпсіздігіне және тасымалданатын жүктің сақталуына қауіп төндіретін коммерциялық ақауларды анықтау және жою үшін поездарды коммерциялық тексеру	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Еңбек жағдайын, оның мүмкін болатын өзгерістерін және осы өзгерістердің салдарын дербес бағалауды талап ететін практикалық міндеттердің әртүрлі түрлерін шешу үшін кәсіби қызметтің нақты түріндегі білім (практикалық және теориялық) <i>Атап айтқанда, бірақ шектелмейді: Технологиялық және ТРА станциялары.</i> <i>Қозғалыс қауіпсіздігі және пайдалану</i>	Жұмыс жағдайын және оның мүмкін болатын өзгерістері мен салдарын дербес талдауды талап ететін болжамды жағдайларда кең спектрлі типтік практикалық есептерді шешу дағдысы. Қызметті жүзеге асырудың технологиялық жолдарын таңдай білу. ағымдағы және қорытынды	Ұйымдастырушылық қабілеттер. Қарым-қатынас. Жедел шешім қабылдау мүмкіндігі. Шешімділік. Сенімділік. Қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізу.

					<p><i>жөніндегі НҚА.</i></p> <p><i>Техникалық пайдалану ережелері және ішкі бақылау стандарттары.</i></p> <p><i>Іскерлік этика принциптері және интеграцияланған менеджмент жүйесінің құжаттамасы.</i></p>	бақылауды, қызметті бағалауды және түзетуді жүзеге асыру	
9333-4-002 жұмыс қоймасы	2	2	Тауарлардың қозғалысы бойынша қызметті үйлестіру және жүзеге асыру	Қызмет көрсету/ немесе негізгі өндіріс	Кәсіптік даярлау процесінде және өз бетінше алған негізгі базалық білім	Қарапайым практикалық тапсырмаларды орындай білу; нұсқаулықта көрсетілген алгоритм бойынша әрекет ету тәсілін таңдау; іс-әрекеттерді жұмыс жағдайының шарттарына сәйкес түзету	Жауапкершілік, ұқыптылық, дәлдік

Ескертпе: СБШ-да кіші топтардың деңгейіне дейін бөлу "көліктік логистика" саласындағы кәсіби топтардағы біліктілік деңгейлерін сипаттау үшін дағдылар мен білімді тереңірек нақтылау қажеттілігіне байланысты.

